

ZNAMENÍ DOBY *

24. ročník

křesťanský časopis pro každého

1992

Cena 1 Kč s 6,

Pět minut před dvanáctou?

Co přinese
BUDOUCNOST? ?

Kdo ovládá svět?

Co si představíte, když se řekne "Nový rok"? Co se za tím skrývá? Co je vlastně nového kromě kalendáře, který ovšem už nestojí 12 či 14 Kčs, ale 35? Snad to, že se učíme nové myslit – práv ekonomicky. Nebo politicky? Jiní říkají realisticky... Těch problémů je stále více, bolí nás z toho hlava a ztrácíme jistotu. Dokonce už i o těch, kterých jsme si vážili, a o tom, na co jsme vždycky sázeli. Práv už nestačí pravda a láska. Je třeba mít "filipa" a lokty.

Nový rok je pro mne především symbolem, mezníkem, hranicí. Znamením, že minulost odvál čas. Připomínkou nevyužitých možností, nenaplněných vztahů, nenapsaných článků či neuskutečněné procházky, na kterou jsem chtěl jít s vlastními dětmi. Nový rok je symbolem nových předsevzetí, nových nadějí, ale ovšem i nových nejistot a obav. Nový rok – krásně čistý jako malé dítě, které se narodí – obraz nového života, nových velkých možností. Každý den je vlastně novým listem, který můžeme psát. Tentokrát 366 listů, které můžeme popsat, čím chceme. Nový rok nás totiž vždy překvapí. Nejen tím, že je tady, ale i tím, co přináší i odnáší. Včera jsem jel vlakem, pod kterým zemřela žena, která si chtěla zkrátit cestu. Co je život? Kolik ho opravdu budeš ještě žít? Nelze všechno spočítat, naplánovat, uchopit... Počítáš s tím, víc o své omezenosti?

Nepatrí ti vlastně ani zítrek. Patří ti jen to "teď". Ale každý den je tvůj nový list. Buď za něj vděčný. Nauč se hodnotit svůj život opravdu realisticky, nejen z pohledu politiky (a kdo dnes není politikem?) anebo ekonomie (a kdo dnes není ekonomem málem Klausova formátu?). Máš problémy, a kdo je nemá? Mluv o tom s Bohem. Neboj se, on i v době inflace slov bere Tvá slova vážně. 366 dnů nového roku je 366 možností psát svůj život nově s Bohem.

Po zemi chodil jeden a ten byl pravým ekonomem života, rozdával lidem radost a štěstí a měl je rád. Byl poslem smíření, lásky a naděje. A to je to, co potřebuješ dnes – pomoc a řešení svých problémů – slyšet jasné slovo o budoucnosti - slovo naděje. Bůh dal svého Syna, aby člověk mohl žít život, který má smysl. S Ježíšem Kristem se nemusíš bát budoucnosti. On zná řešení každé situace a má ji ve svých rukou.

Jedna dívka se modlila: "Panu, dej, ať můžu psát každý den na ten bílý list spolu s Tebou." Pamatuj, každý den máš před sebou nový, bílý list.

Luděk Svřek

Obsah

5 Kdo ovládne svět?

Sjednotí se Evropa? To je otázka, na kterou nedokáží odpovědět ani věšci, ani kartáři, ani astrologové. Do budoucnosti nám však dává nahlédnout proroctví knihy Daniel.

13 Nejnovější poznatky o těhotenství. (W. F. Hiss)

Určitě jste už někdy přemýšleli, jak roste plod v těle matky. Nejnovější poznatky lékařů nás upozorňují na nejdůležitější faktory, které ovlivňují vývoj dítěte nejen před, ale i během jeho narození.

1	Pět minut před dvanáctou
2	Má smysl mluvit o smyslu života?
4	To nevědí ani věšci ani kartářky ani astrologové...
7	Nový vládce na obzoru Víš, o koho jde?
10	Co mi matka četla v bibli...
11	Jan Ámos Komenský
12	Zajímavosti ze světa zdraví
14	Mám vás ráda, lidí! Mesom Rom
15	Epištola rodičům Abeceda – s...sám
16	Aktuality ze světa

Pět minut

Dřed dvanáctou

Myslím na dvě zajímavé knihy Michaila Sergejeviče Gorbačova. Ta první nese titul "Přestavba a nové myšlení pro naši krajинu a pro celý svět". Z ní vyjímám tento citát: "Jaký je vlastně ten nás společný svět...? Mnohotvárný, pestrý a dynamický, plný proti sobě bojujících tendencí a hlubokých protikladů... Svět, kde nevidané možnosti rozvoje a pokroku existují spoře se strašnou bídou, zaostalostí, středověkem. Svět, kde jsou rozsáhlá 'pole napětí'." Jeho další kniha nese název "Toward a Better World" ("Směrem k lepšímu světu") a v ní stojí: "Jestliže chce svět nadále existovat, musí se zásadně změnit."

Proč? Je situace skutečně tak vážná?

Už můj dvouletý syn poznává, že život je nebezpeč-

ný – každou chvíli se bouchne do stolu, upadne na nerovném chodníku a nedávno se dokonce spálil. Rodiče říkají, že když jsem byl malý, prožíval jsem podobné zkušenosti. Je však zajímavé, že s přibývajícími léty jako by si člověk na problémy a zlo ve světě zvykal. Zvykli jsme si, že na mnohé si jednoduše musíme zvyknout. Nehody, úrazy, zničená příroda, různé nemoci, rostoucí kriminalita... C'est la vie! Takový je život! Jen si vezměme problém ozónových dér, AIDS... Koho to dnes vzrušuje? Jako kdybychom zapomněli, že byla nějaká válka v Iráku, zemětřesení v Arménii atd. Někdo si snad řekne: A nepatří to k životu? Neprožívali lidé v minulosti vždy nějaké katastrofy a epidemie?

Ano, a přece ne.

Politikové a vědci stále znova připomínají problémy, které by se měly co nejrychleji řešit. Gorbačov hned v první kapitole své "Přestrojky" napsal: "Přestavba je naléhavá nevyhnutelnost... Naše společnost dozrála pro změny, můžeme říci, že se k nim probovala utrpení." Navrhl také způsob řešení: "Vážnost nahromaděných a dozrávajících nových problémů, jejich opožděné pochopení a řešení vyžadovalo, abychom jednali revolučně, abychom vyhlásili revoluční přestavbu společnosti."

Když slyším o varovných analýzách a prognózách, které podávají rovněž západní myslitelé, vzpomněl jsem si na jisté biblické přednášky, které se zabývaly stavem našeho světa a označily ho za "poslední dobu". Vzpomínám si na obraz hodin, na kterých ručičky ukazovaly pět minut před dvanáctou. Přiznám se, že tento obraz na mě nikdy nepůsobil dobrým dojmem, zvláště když se tu a tam objevil s ručičkami, které ukazovaly dokonce už za tři minuty dvanáct! Jsou přece radostnejší téma, o kterých se dá hovořit, než je "konec světa"!

Casy se mění. A myšlenka obrazu s hodinami je opět aktuální. Už to nejsou jen probuzečtí kazatelé, kteří tímto obrazem ilustrovali svá kázání. Dnes o možném zániku civilizace mluví odborná literatura i denní tisk. Znamením doby jsou války, národnostní nepokoje, zemětřesení, povodně, hlad, nejrůznější choroby, mravní úpadek a bezbožnost. Život na naší planetě se vyšinul z rovnováhy – ekologicky, politicky, vojensky, hospodářsky, sociálně a také morálně. Dnes nám hrozí taková nebezpečí, o kterých ještě před několika desítkami let psala jen literatura typu "science fiction". Žel, že už není možné, aby zminěné neblahé jevy napravil někdo z lidí. Jen řekněte, kdo "zašije" ozónovou díru a zastaví tání ledovců? Kdo obnoví životodárnost půdy, čistotu vody a vzduchu? Kdo vrátí život vyhynulým druhům zvířat? Kdo usmíří rozvášněné národy? Je možné, aby tyto problémy vy-

řešila nějaká revoluce?

Jsou to nesmyslné otázky. Každý rozumný člověk ví, že zde nejde jen o výměnu vadného potrubí nebo prasklé žárovky. Narušené jsou elementární přírodní i duchovní základy života, na kterých závisí naše budoucnost. Jedni v tomto vývoji vidí nevyhnutelný přírodní zákon, jiní, jako např. papež Jan Pavel II., říkají, že ekologická krize vlastně představuje "mravní problém". Skutečnost je taková, že si řežeme přímo tu "větev", na které sedíme.

Je schopnost života na zemi skutečně načasovaná? To je otázka, která zajímá doslova milióny lidí, protože na ní závisí také smysl jejich života. Odpověď se snaží dát politikové, generálové, ekonomové a také teologové. Trh nejrůznějších náboženskopolitických slibů je téměř přesycen. Zde se ovšem nechceme zabývat pouhými spekulacemi. Život nám denně přináší konkrétní fakta a těm se nevyrovnají laciné útěchy a iluzorní naděje...

Mámc tedy nějakou naději do budoucnosti? Co bude dále se světem, jaká bude budoucnost mého vlastního života? Existuje nějaké řešení? Jaké? O tom pojednávají další články. □

Dušan Kučera

Iveto, život bez tebe pro mne nemá smysl," čtu na stěně samoobsluhy sprejovou barvou vyvedený nápis.

Clověk nejen žije, ale jeho život musí mít také nějaké zaměření, náplň, něco – nač se těšíme, něco, při čem se cítíme dobře a co tvoří obsah našeho života. I kdyby to měla být jen každodenní procházka s pejskem.

Tento obsah a náplň života však může být pro každého z nás zcela jiný. Pro velkou část lidí je to např. jen úsilí zajistit denně sobě a svým dětem něco k jídlu. Ze by smyslem lidského života bylo jen zahnat hlad? To je spíš potřeba, ne smysl života! Je velký rozdíl mezi potřebami člověka, náplní života a smyslem života!

Dědeček si vyprávěl se svým vnukem. "Co budeš dělat, až vydeš školu?" "Půjdu na gympl," odpověděl vnuk. "A co potom?" ptá se dědeček dále. "Vystuduji na inženýra." "A co pak?" "No, snad si najdu nějakou dívku a ožením se." "No a pak?" "Zařídíme si pěkný život: dám, budeme cestovat, pořídíme si děti..." "A potom?" ptá se dědeček. "Snad důchod, ne?" "A pak?" Chlapec se zamyslel. Chvíli mlčel a pak řekl: "Ale to je ještě tak daleko, celý život, dědečku!" Dědeček ale vzdychl: "Tobě to připadá nekonečně vzdálené. Mně však těch 80 let uteklo jako sen, chlapče."

Proč žijeme? Proč snášíme nemoci, různé nepříjemnosti života, těžkou práci, nevlidné

dny...? Proč? Proč se štveme, proč usilujeme o tisíce věcí?

Četl jsem nedávno podobněství o pošetilem muži. Pracoval dobře. Plně využíval pracovní dobu a brzy postoupil na vedoucího party. Pak pracoval ještě usilovněji, a proto byl jmenován náměstkem. Aby všechno stihl, pořídil si diář. V úřadě byl dvacet i více hodin denně. Nakonec dosedl na ředitelské kreslo. "Výborně," řekl si. "Jen si budu muset pořídit ještě větší diář." A v té chvíli se nad ním ozval hlas: "Blízne, ještě této noci jsi ty na řadě v mému diáři!" Jeho ušťvané srdce vysádilo právě při podnikové oslavě na počest jeho jmenování do funkce.

Proč žijeme? Proč milujeme a pracujeme, když stejně musíme zemřít? Pro budoucí pokolení? Ale ono přece také zanikne.

Probíral jsem se onehdy krabicí plnou starých rodinných fotografií. Byly na nich moji vzdálení předkové ve strnulem a vážném postoji, vědomi si významu života. Jsou pryč. Zemřeli – a ti, kteří je pamatovali a byli by schopní těm tvářím pod tvrdáky, klobouky a vysoko vyčesanými těžkými vrkoči dát jména, zemřeli také. Dívám se na ně... Je to možné? Tito lidé žili, pracovali, odpočívali. Smáli se i plakali. Jejich city bouřily láskou i roztrpčením. Domnívali se, že oni jsou svět, že svět je zde pro ně – se vším, co nabízí. A dnes – po páru desítkách let je již nikdo, nikdo

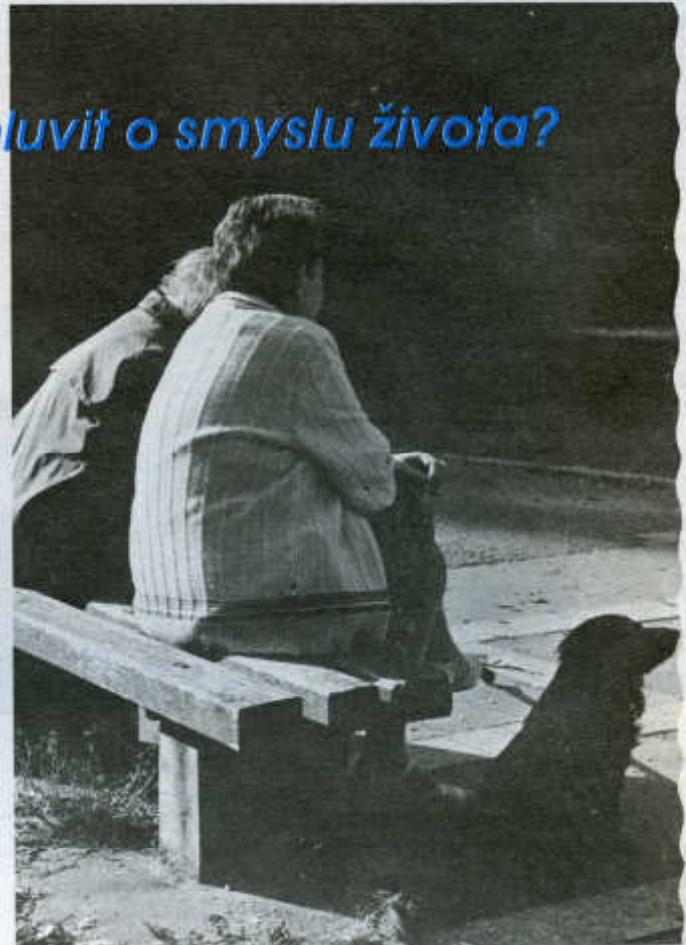
nezná. Zanikli a ztratili se v nenávratnu. To že by byl i nás úděl?

Je-li tedy "nic" před námi a za námi také "nic", pak by hlavním základem bytí bylo "nic". Nicota a prázdnota.

Můžeme si ale ušetřit námahu. Před námi to totiž za nás už udělali jiní. Celé dějiny filozofie jsou vlastně úsilím o nalezení smyslu života. Odpověď na otázku "Proč žijeme?" Mnozí filozofové – nej-

Má smysl

mluvit o smyslu života?

K čemu pak to naše zápolení, rozčilování, usilování o něco? K čemu zápas o morálku, ideály, pravdu? Proč bojovat proti zločinu, alkoholismu, drogám? Proč nelhat je lepší než lež a přetvářka? Proč – když se po stu letech všichni promění v prach?

Snad mi řeknete: "Ale počkejte, vždyť život přece má nějaký smysl. Například já. Ziju rád a mám mnoho kočiček, které mne baví. Má m radost ze svých dětí, z dobrého jídla, ze své ženy – a vůbec ze života."

Takže se pokusíme uvažovat o tom, co by mohlo být smyslem lidského života.

známější z nich je Epikuros – prohlásili: "Tělesné a duševní požitky a slasti jsou největším štěstím, a tedy smyslem života." Hedonisté k tomu přizvukovali: "Oč jde na světě?"

O sex, o moc a o bohatství. Jistě jsme si všimli, že se zde smysl života spojuje se štěstím. Cili zdánlivě jednoduchá rovnice: Smyslem lidského života je dosáhnout štěstí. Existence nemoci, bolesti a smrti však usvědčuje zastánce této filozofie z nepravdy. Jaký smysl života dá tato filozofie rozkoše nemocnému, bídnému, starému a umírájícímu člověku?

Jiní zase vidí smysl lidského života v činnosti, v podnikání. V tom se cítí štastní. To je doména především západního člověka. Jiným rasám je ale zcela cizí.

Býlo to začátkem století. Jistý bohatý továrník z Chicaga se dostal při svých obchodních cestách na západ Spojených států. Po rušném dni plném jednání a dohodování s obchodními partnery si vysel k blízké fece na procházku. Zde si všiml osamělého indiánského chlapce, jak chytá ryby. Klučina se mu zalíbil, a protože byl bez dětí, dostal nápad. "Pojď se mnou do Chicaga," navrhl chlapci. "A proč?" "Vezmu si tě za vlastního, budeš jako můj syn." "A co z toho?" "Nechám té vystudovat," odpověděl továrník. "A k čemu?" "Až vystuduješ, staneš se ředitelem v mé továrně." "Jenom to?" "Ne, až umřu, všechno po mně zdědís a budeš velmi bohatý člověk." "Ale co potom?" "Potom si budeš moci dopřát všechno, co máš rád. Třeba chytat ryby," řekl továrník. "Proto ale nemusím s tebou jezdit do Chicaga," odpověděl malý rybář.

Jiní našli smysl svého života v zápasu za velké ideály, za šťastnější budoucnost lidstva. Benjamin Franklin nebo velký vůdce francouzské revoluce Maximilien Robespierre nás přesvědčují: Skutečné štěstí je v zápasu o štěstí pro budoucnost.

Žel, že každý si to štěstí lidstva představoval jinak. Dnes – po všech těch dějinnych experimentech o vytvoření ideální společnosti – stojí národy nad trosekami svých nadějí a nevědí jak dál. Vrcholem absurdity je volání, které se ozývá z rozpadajícího se sovětského impéria: "Kupředu do minulosti!" Žel, že tak, jak měly masy falešnou představu o budoucnosti, tak ji mají i o minulé vládě báťušky cara.

Můžeme najít a poznat vnitřní uspokojení ve službě pro jiné. A tisice lidí v tom smyslu života našlo. Avšak jen z toho trvalé uspokojení neplynne. Casem se dostavuje skepse,

beznaděj nad nekončícím zápasem s bídami světa. Někdy i zahořklost nad nevděkem za prokázané služby.

Nejznámější dílo velkého Goetha je – jak známo – Faust. Je to dramatické ztvárnění hledání smyslu života. Shrnuje všechny možné názory na to, co může být smyslem života. Faust postupně zkouší vše, co člověku život nabízí. Poznává radost, které poskytuje vědecké bádání, rozechvění při odhalování tajemství přírody. Zabývá se filozofií i právnickou vědou. Prožívá vzrušení při styku s temnými silami okultismu. Omamují ho slasti a rozkoše lásky. Zakusí, jak chutná moc a sláva politika.

Všechno je ale marné. V nicem není plně štastný. Nemůže říci, v čem je smysl života. Teprve na sklonku života se mu zdá, že prožívá opravdové, šťastné opojení – a to ve spoluúčasti na tvořivé práci, která vytvoří šťastnou budoucnost pro všechny.

"...poslední závěr
moudrosti je ten,
jen pak jsi hoděn svobody a žití,
když rves se o ně den co den...
... to hemžení bych zřít
chtěl rád, na volné hroudě
s volným lidem stát..."

Krásné přání, že? Jak to ale velký básník uzavírá? Již osleplý starý Faust se domnívá, že slyší hluk tisíců lopat dělníků, pracujících na nové budoucnosti. Ve skutečnosti však slyší údery krumpáče a zvuk lopat hrobníka, který pro něho chystá hrob.

Dva a půl tisíce let před Goethem známý král Salomon píše své úvahy a závěry z pozorování lidského života – volá: "Všechno je marnost, protože všechno zanikne..."

Ne, nemylme se. Na světě se sice mnoho od těch dob změnilo – jinak cestujeme, bydlíme, oblékáme se, vyrábíme tisíce věcí, které naši předkové neznali, ale k zodpovězení této otázky jsme ne-pokročili ani o píď. Na to nám totiž žádný vědec odpověd' nedá.

Slyšel jsem vyprávět jednoho německého lékaře, který

v Ženevě navštívil kanceláře Světové zdravotnické organizace. Mluvil tam s jedním svým kolegou, jinak pracovníkem této přední instituce. Ten mu mimo jiné řekl: "My lékaři lidem neustále něco bereme. Ríkáme jim: "Nepijte alkohol. Nekuřte. Nepoužívejte cukr a zrnkovou kávu... A lidé říkají: "Proč ale máme žít, když si nesmíme dopřát to, co máme rádi?" Měli bychom místo toho lidem ukázat na správný a skutečný smysl lidského života. Žel, já sám žádny takový smysl života nevidím."

Je vůbec nějaký absolutní smysl lidské existence? Či snad jen jedinec může najít něco, co je pro něho smysluplnou náplní jeho života, aby se nakonec ukázalo jen iluzi – jako u Fausta? Co to znamená – absolutní smysl života? Absolutní smysl lidského života by měl být takový, aby dával šanci všem, bez ohledu na věk, společenské postavení, bohatství, vzdělání, schopnosti či zdraví.

Takový smysl života není možné na tomto světě najít nebo nějak objevit pomocí zkušenosti. Tak, jak se o to pokoušel Salomon nebo Goethův Faust. Takové hledání končí v nihilismu – v beznádějném zvolání, že "všechno je marnost". Všechno vlny času odnesou do nenávratna.

Skutečný smysl lidského života je nám zjeven, je nám nabídnut v Ježíši Kristu. Můžeme se nad tím usmát, odmítavě mávnout rukou, nevěříceně kroutit hlavou, ale přece je to skutečnost.

V dnešním rozbořeném světě jsou jako běženci na cestách statisice lidí. Pohybují se na ulicích evropských a amerických velkoměst a hledají zem, která by je přijala a kde by našli lepší život, než měli ve svém rodišti. Jsou to cizinci, běženci s kufry a ranci, často s malými dětmi. Obraz býdy, ale i lidské touhy po šťastném životě. Žádná země je nechce. Chvíli někde žijí v provizorním ubytování, odkázáni na humanitární nejnutnější pomoc dobročinných organizací. Někteří najdou nějakou práci a jsou šťastní, že si budou moci koupit něco z těch pěkných věcí, které je tak lákají za skly výkladních skříní velkých obchodů.

Všechnu radost však překrývá temný stín, že zde nikdy nebudu doma natrvalo. Jedno-

ho dne budou muset odejít. Kam? Neví.

To je ve skutečnosti náš lidský úděl, každého z nás. I kdybys měl vilu o 12 pokojích, postavenou v krásně zahradě. Nejsme zde doma. Budeme to muset jednou opustit.

Apoštol Pavel to napsal takto: "Byli jste bez Krista, bez účasti na Božích zaslíbeních, bez naděje a bez Boha na světě. Ale v Kristu Ježíši jste se nyní vy stali blízkými pro Kristovu prolitou krev... Nejste již tedy cizinci a přistěhovalci, máte právo Božího lidu a patříte k Boží rodině..." (Ef 2,12-19)

Jan Amos Komenský popsal smysl lidského života slovy: "Tak jako se dítě v těle matky připravuje na život na tomto světě, tak se zde máme připravit na život v tom budoucím Kristově království..." (Praxis pietatis)

Nezáleží na tom, zda jsi mladý, starý, nadaný, vzdělaný, prostý, dobré situovaný – nebo chudý. Nemí důležité tvé zdraví, ani tě nevyřazuje z naplnění tohoto skutečného cíle lidského života tvá nemoc. Ježíš řekl: "Bůh tak miloval svět, že dal svého Syna, aby každý, kdo v něho uvěří, měl věčný život." (Jan 3,16)

Bible je kniha, která nám zjevuje skutečný a absolutní smysl našeho života. Proto je tak vzácná a proto ji Komenský nazval "nejdražším klenotem" a odkázal ji jako drahé dědictví českému národu. Jak s tímto dědictvím nalozíme?

Ludvík Svhálek

ani věšťci
ani kartářky
ani astrologové...

P odle odhadu odborníků se např. podle astrologie řídí asi třetina lidstva. Skoro denně vídám, jak lidé kupují na jedné stanici metra za 5 Kčs list papíru, na kterém je vypracován horoskop na jeden měsíc. Slyšel jsem také jednu studentku s horoskopem v ruce, jak říká: "Tak tento týden s Pepou nic nepodnětíkám..."

Znát budoucnost – to byl vždy sen lidstva. V době, kdy roste nejistota díky hospodářským krizím, politické nestabilitě nebo třeba i narušeným osobním vztahům, je tento sen ještě aktuálnější. Jen řekněte, nezajímalo by nás, jak se např. bude vyvíjet domácí i zahraniční politická scéna, jak se nám bude dařit v podnikání...? Jistě! Jenže – kdo může pravdivě předpovídat budoucnost? Vědecké předpovědi jsou v podstatě nemožné. Různí plánovači a prognostikové se sice snaží odhadnout možný budoucí vývoj podle toho, jaký trend pozorují v minulosti a v současnosti. Problém je však složitější. Dějiny nás velmi často překvapují zcela nečekanými událostmi, které ty lidské plány nesmírně relativizují. Současný futurolog Alvin Toffler mluví o jakémse "šoku budoucnosti" ("future shock"). Dokonce mluví o "předčasném příchodu budoucnosti" ("the premature arrival of future"). Chce tím říci, že svě-

právě ta kniha, která mluví o budoucnosti pravdivější, hlouběji a víc než kterákoli jiná. Tou knihou je bible. Asi čtvrtina jejich stránek se věnuje proroctví. Známe je? Neměli bychom se s jejich obsahem blíže seznámit?

V bibli je několik velmi zajímavých míst, která se nebojí s jistotou tvrdit, že Boží proroci jsou v podstatě bez konkurence. Jak to?

Vývoj světových událostí a ekologického ohrožení došel do takového stavu, že pro skutečné řešení nestačí jen shromáždit nejrůznější informace. Je nutné mít také moudrost pro zodpovědné jednání. Skutečnou moudrost můžeme najít jen u toho, kdo je pramenem moudrosti. Známý

ruský spisovatel Alexandr Solženycyn napsal: "Všechny pokusy najít nějaké východisko z problémů dnešního světa nesplní svůj účel, pokud se člověk neobrátí ke Stořiteli všech věcí."

V bibli se nám představuje sám Bůh – Stořitel a Pán celého vesmíru i naší Země. On je Vládcem také nad dějinami lidstva a rovněž má moc ovlivňovat náš osobní život. O Kristu čteme: "Já jsem Alfa i Omega, první i poslední, počátek i konec." (Zj 22,13) Jinde čteme: "Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi." (Mat 28,18) Jestliže je to pravda, neměli bychom přehlédnout ani tento výrok: "Řeknou vám: "Dotazujte se

Darí-li se dnes někomu dobré, pak jsou to věšťci, kartářky a astrologové – zkrátka všichni ti, kteří předpovídají budoucnost. Lidem je jedno, zda se dozvědí něco o své budoucnosti vykládáním karet nebo čtením z ruky, vyčtou-li osud z postavení hvězd nebo se ho dovi prostřednictvím spiritismu. Důležité je, že poznávají budoucnost. Aspoň si to tak myslí a věří tomu.

tové události se jako by uspíšily, a to podstatným tempem. To, co se očekávalo až za několik let, se děje už dnes. Předpověď budoucnost je tedy pro člověka nemožné. Americký ekonom Kenneth Bouling řekl: "Kdybychom věděli, co se stane za 25 let, věděli bychom to už teď."

A přesto – jak důležité je znát budoucnost! Uskuteční se, ať ji známe, nebo ne. Když ji ovšem nebudeme znát, nebudeme se moci na ni připravit. Přitom je překvapivé, že při honbě za odhalováním budoucnosti se používá nejrůznějších metod, ale ignoruje se

duchů zemělých a jasnovidců, kteří sírají a moudrají." Což se lid nemá dotazovat svého

Boha? Na živé se má ptát mrtvých?" (Iz 8,19)

Není to zajímavý výrok bible? Pro mnohé lidi je přímo tragickou chybou, že chodi sbírat rozumy o budoucnosti k všelijakým lidovým vyladačům, kteří si ještě nechají dobré zaplatit za nedobré služby! Nedobré proto, že všechny nepocházejí od vševedoucího Boha, ale od omylných lidí, ne-li přímo od démonů. Proto jsou také jejich předpovědi nespolehlivé. Uplně jiná záruka pramení z biblických slov: "Pamatujte na to, co bylo na počátku věků! Já jsem Bůh a jiného už není... Od počátku oznamuji, co se v budoucnosti stane... Moje rozhodnutí platí a co se mi líbí, uskutečním. Jak jsem slíbil, tak to splním..." (Iz 46,9-11)

Mohli bychom citovat ještě další a další výroky, které nás ujíšťují, že na Boha se můžeme spolehnout. Už jsme si řekli, že Bůh má se světem určitý plán. Víme však i to, že nás se svým programem chce seznámit? Všimněme si, že Bůh má zájem o totéž, o co jde nám. Bůh zná budoucnost, on ji přímo utváří. My se na ni ptáme a dozvídáme se, že on nám ji zjevuje. Pro mnohé to možná bude objev. Je možné, že to slyší poprvé v životě, ale prorocké knihy bible nám to říkají už celá staletí. Jak? Jak se můžeme od Boha dozvědět, co nám

přinese budoucnost? V bibli čteme: "Ovšem, Panovník Hospodin nečiní nic, aniž by zjevil své tajemství prorokům, svým služebníkům." (Am 3,7)

Je pozoruhodné, že každá doba měla své proroky, kteří kázali, co jim Bůh zjevil. Často se to týkalo konkrétních lidí nebo národů. Dodnes si z těchto proroctví můžeme brát poučení; když ne z jiného důvodu, pak aspoň na základě starého přísloví: "Historia – magistra vitae." Bible ovšem obsahuje i taková proroctví, která se ještě nesplnila, ale mají se teprve splnit. Některá z nich se plní právě v těchto dnech. Neměli bychom se tedy s nimi seznámit?

Bůh v různých biblických dobách používal zvlášť vybrané lidi, kterým určitým způsobem zjevil své poselství. Ti to lidé pak poselství předávali dál. Jedno z nich, které má dosah do současnosti a také do budoucnosti, je proroctví proroka Daniela. Je to jedno z největších biblických proroctví, které nám chce osvětlit minulost, současnost i budoucnost. Studium Danielova proroctví je pro nás velmi důležité, protože nám poskytuje nutnou orientaci ve spletu dějinních událostí. Tím, že se seznámíme s předpovědnými budoucími událostmi, poznáváme, co máme dělat už dnes, abychom byli na budoucnost připraveni.

Tak velkolepé víze, jež představuje Bůh skrze své proroky v bibli, nenajdeme ani u senzibilů ani u kartářek ani u astrologů nebo jiných věštců.

Kdo

ovládne svět?

Mezi nejpoutavější knihy nepatří vždy ty, které se zabývají historií, ale často ty, které se zabývají blízkou budoucností. Jednou z nich je román "Apocalypse 2000: Economic Breakdown and the Suicide of Democracy, 1989-2000" (Ekonomické zhroucení a sebevražda demokracie). Autoři Peter Jay a Michael Stewart v něm mluví o možných mezinárodních obchodních konfliktech a podávají svůj pohled na politickou budoucnost.

Že by zde byla odpověď na naši otázku? – Pozor, bud'me opatrní! Tato kniha a další podobné knihy představují pouze osobní úvahy a spekulace autorů. Na daleko pevnějším základě než na lidských úvahách stojí biblická proroctví. O nich je napsáno: "... žádné proroctví v Písma nevzniká z vlastního pochopení skutečnosti. Nikdy totiž nebylo vyřčeno proroctví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha." (2 Petr 1,20,21)

Jednou z nejaktuálnějších prorockých knih, která odpovídá na nejdůležitější otázky lidstva, je biblická kniha Daniel. Je to sice kniha Starého zákona, ale – jak sama říká – je určena pro "dobu konce" (Dan 12,4). Řekněme si to jasně – hlavní smysl proroctví se ještě nenaplnil, ale má se teprve naplnit. To, co budeme studovat, se tedy týká nás. Význam Danielova proroctví pro pochopení dějin a budoucnosti si uvědomovali nejen husité, J. A. Komenský, Čeští bratři, prostě teologové vůbec, ale rovněž mnohé osobnosti z vědeckého, uměleckého a politického světa. Knihou Daniel se zabýval např. Kryštof Kolumbus, Isaac Newton, Ronald Reagan a další. Knihou Daniel se určitě zabýval dokonce sám Ježíš Kristus. Podívejme se tedy, proč říkáme, že proroctví je tak aktuální.

Jméno knihy je zároveň jméno pisatele. Hebrejské jméno Daniel znamená "Bůh je můj soudce". A v tomto smyslu smíme chápat i hlavní myšlenku všech jeho proroctví. Proto by bylo samozřejmě nejlepší, kdybychom se mohli seznámit se všemi kapitolami knihy. Zamysleme se však aspoň nad jednou kapitolou, která nám jedinečným způsobem představuje panorama světových dějin až po jejich vyvrcholení.

Krise v královském paláci

Druhá kapitola vypráví o tom, co se přihodilo před 2600 lety na babylónském dvoře. Král Nebúkadnesar měl sen, který jej velmi rozrušil. Zavolal své větce, zaklínače, čaroděje a hvězdoprávce, aby mu pověděli, co se mu zdálo, a sen mu vyložili. Králové poradci však svému pánoni nemohli vyhovět: "Věc, kterou král žádá, je těžká a není nikoho jiného, kdo by ji králi sdělil, mimo bohy, kteří nepřebývají mezi smrtelníky." (Dan 2,11) Když král viděl, že nikdo z nich mu nemůže připomenout sen, přestože o sobě tvrdili asi něco podobného, co o sobě říkají dnešní senzibilové, astrologové, kartářky a jim podobní, chtěl nechat okamžitě zabít všechny babylónské učence.

Mezi ně patřil také Daniel. Byl to Žid, který vystudoval na babylónském dvoře a věřil v Boha. Rychle nabídl králi, že mu oznámí sen i jeho výklad, jen když mu dá na

to určitou dobu. Král souhlasil a Daniel se vrátil ke svým druhům. Společně se modlili k Bohu, aby jim zjevil královo tajemství. Čtěme, že Bůh Danielovi vše zjevil v nočním vidění. Za to Daniel Bohu děkoval slovy:

"Požehnáno bude jméno Boží od věků až na věky.
Jeho je moudrost i bohatýská síla.
On mění časy i doby,
krále sesazuje, krále ustanovuje,
dává moudrost moudrým,
poznání tém, kdo mají rozum.
Odhalaže hlubiny a skryté věci,
poznává to, co je ve tmě,
a světlo s ním bydli.
Tobě, Bože otců mých, ohci vzdávat čest a chválu..."
(Dan 2,20-23)

Okamžitě se nechal uvést před krále a už slyší jeho otázku: "Jsi schopen oznámit mi sen, který jsem měl a jeho výklad?" Daniel odpověděl: "Tajemství, na které se král ptá, nemohou králi sdělit ani mudrci ani zaklínači ani věšci ani planetáři. Ale je Bůh v nebesích, který odhaluje tajemství. On dal králi Nebukadnesarově poznat, co se stane v posledních dnech..." (Dan 2,27-28)

V této odpovědi spočívá Danielovo velké osobní vyznání a zároveň tajemství toho, jak poznal budoucnost: Ne cestou okultních praktik, ale kontaktem s Bohem. Tím, že Bůh zjevil svým prorokům své poselství a ti vše zapsali do biblických knih, můžeme poznat budoucnost také my.

Výklad prorockého snu

Podobně jako my dnes, i tehdy král přemýšlel o budoucnosti. A Bůh mu ji ukázal ve snu pomocí zvláštního obrazu.

"Byla to obrovská socha a její lesk byl mimořádný. Stála proti tobě a měla strašný vzhled. Hlava té sochy byla z ryzího zlata, její hrud' a paže ze stříbra, břicho a boky z mědi, stehna ze železa, nohy dílem ze železa a dílem z hliny... Bez zásahu rukou se utrhli kámen a udeřil do železných a hliněných nohou sochy a roztrhl je, a rázem bylo rozdrceno železo, hлина, měd', stříbro i zlato, a byly jako plevy na mlatě v letní době. Odnesl je vítr a nezbylo po nich ani stopy. A ten kámen, který do sochy udeřil, se stal obrovskou skálou a zaplnil celou zemi." (Dan 2,31-35) (viz obr.)

Král se jistě zaradoval, že mu Daniel opět připomenujeho sen. Co však sen znamená?

Prorok vyložil (v. 37-45), co mu Bůh zjevil. Nejprve vyložil význam zlaté hlavy. Ta představuje slavný a bohatý Babylon i s jeho králem, se kterým prorok právě mluvil. Pro krále to bylo jistě lichotivé hodnocení jeho říše, na niž byl velmi pyšný. Na druhé straně však musel vyslechnout i druhou část pravdy – ta slavná říše nebude trvat věčně.

Přestože jako "hlava" v mnoha oblastech vědy a kultury ovlivnila další východní i západní civilizace, měla brzy zaniknout. Proroctví se naplnilo v roce 539 př.Kr., kdy bylo město obsazeno perským vojevůdcem Kýrem (viz Dan 5. kap. nebo historické podání Xenofóna).

Na světovou scénu nastoupila médsko-perská říše, která je v obrazu představena stříbrnou hrudí a pažemi. Jak symbolika napovídala, tato druhá říše už nebyla tak slavná, ale o to víc tvrdší (viz rozdíl mezi zlatem a stříbrem). Ani tato říše však netrvala navždy, jak by si to její vládcové přáli.

Roku 331 př. Kr. dobyl Persii mladý generál Alexandr Veliký. Tento ambiciozní řecký panovník vládl nejrozsáhlejší říši světa. Proroctví představuje říši jako bronz. Je zajímavé, že Herodotos popisuje řecké piráty jako "bronzové muže přicházející z moře"! Avšak tato světová říše po létech zanikla.

Roku 168 př.Kr. porazili Řeky Římané. Tato "železná mocnost" ovládala velký kus země pomocí velmi tvrdé disciplíny. Římskí císaři vládli nejdéle ze všech čtyř světových mocností – až do roku 476 po Kr.

To vše babylónský král vyslechl. Musel si uvědomit, že jeho slavná říše musí brzy zaniknout. Zároveň slyší, že ani další vládyčtí panovníci se nebudou těšit na trůnu dlouho. Už v babylónské době (6 st. př. Kr.) bylo řečeno, že se v dějinách vystřídají čtyře velké světové říše. Čekali bychom, že po té čtvrté římské říše nastoupí další – nějaká pátá. Ale proroctví už dál tímto směrem nepokračuje. Tak jako zanikly první tři říše, rozpadla se i ta čtvrtá. Z dějin víme, že Římské impérium se rozpadlo na západní a východní část a že už tak zkorpunované a upadlé impérium rozbitily severské barbarské kmene. Tak vznikla základna pro národy dnešní Evropy.

Proroctví a současná Evropa

Mohli bychom dál přemýšlet o tom, co si asi myslí král Nebukadnesar, když slyšel prorokův výklad. Důležitější je to, co toto proroctví znamená pro nás, kteří žijeme v devadesátých letech 20. století! V proroctví je napsáno: "Že jsi viděl nohy a prsty dílem z hrncířské hliny a dílem ze železa, znamená, že království bude rozdelené a bude v něm něco z pevnosti železa... Prsty nohou dílem ze železa a dílem z hliny znamenají, že království bude zčásti tvrdé a dílem křehké. Že jsi viděl železo smíšené s jílovitou hlinou, znamená, že se bude lidské pokolení mísit, avšak nepřílnou k sobě navzájem, jako se nesmísí železo s hlinou." (v. 41-44)

Co to znamená? Není to řec o rozdělení evropských národů? Některé jsou silné, jiné slabé a poddajné. Snaží se vzájemnými smlouvami spojit, ale nedáří se to. Své očekávání nepřinesly ani královské sňatky minulých staletí. Nepodařilo se především založit páťou světovou říši, o kterou usiloval ať už Karel Veliký, Karel V., Ludvík XIV., Napoleon, císař Vilém, Mussolini, Hitler nebo Stalin.

Karlu Velikému se v 9. století málem podařilo dostat všechny evropské národy pod svou nadvládu, ale po jeho smrti se říše rozpadla. I Habsburkové téměř dosáhli svého cíle pomocí předvolebního hesla "A.E.I.O.U." "Alles Erdreich ist Österreich untertan" (Veškerá království země jsou podřízena Rakousku). Pod vládou Karla V., v jehož říši

Náčrt proroctví

Hlava ze zlata

BABYLÓN

r. 605 – 539 př. Kr.

Hrud' a ramena ze stříbra

MÉDSKO-PERSKÁ ŘÍŠE

r. 539 – 331 př. Kr.

Bedra z mědi

ŘECKO

r. 331 – 168 př. Kr.

Nohy ze železa

ŘÍM

r. 168 př. Kr. – 476 po Kr.

Prsty z hliny a železa

ROZDĚLENÁ EVROPA

r. 476 – 2. příchod Krista

"nezacházelo slunce", dosáhla moc Habsburků vrcholu. S jeho smrtí se však říše rozpadla na španělskou a německou část. Francie a Anglie Habsburkům rádně nepřípustila nikdy. Rivalita francouzských a rakouských králů vedla k tomu, že v 17. století se chtěl stát následníkem římského císaře Ludvík XIV. Ovšem ani tomuto francouzskému králi, který se nechal nazývat "králem slunce" a byl nejmocnějším mužem 17. století, se nepodařilo ovládnout svět.

Dalším mužem, který se objevil na scéně dějin, byl Napoleon Bonaparte. Po svém velkém vojenském úspěchu, kdy ovládl polovinu Evropy, musel i on zakusit porážku, přestože jeho plány byly velkolepé: "Potřebujeme jeden evropský zákon, jednotnou měnu, stejně váhy a míry, potřebujeme tytéž zákony pro celou Evropu. Ze všech národů chci udělat jeden velký národ."

Z dějin víme, že nebyl poslední, kdo měl podobné plány. Podobné plány také zaznívaly z úst dnešních politiků! Gorbačov začal mluvit o "společném evropském domě". Svůj cíl formuloval takto: "Největší úkol, který nyní stojí před námi, je vypracovat nový způsob politického myšlení a pravděpodobně i nové mezinárodní právo." Jeho myšlenky okamžitě v lidech našly úrodnou půdu, protože dal světu novou vizi, která se týká nejen nové Evropy, ale také "budoucího světového společenství", které "bude odlišné od toho dnešního".

Možná, že se ptáme, kdo chce dnes ovládnout Evropu nebo dokonce celý svět? Je to Německo, Francie, USA nebo snad Vatikán? Anebo to je stále ještě Irák? Máme odvahu domyslet, co Danielovo proroctví znamená pro další vývoj světových dějin?

Prorok Daniel nám nepodává ve svém výkladu další podrobnosti a materiál pro konkrétní závěry. Faktem však je, že Evropa i svět je stále nejednotný, i když bychom si rádi přáli, aby zavládla mezi národy shoda a mír. Je zajímavé, že už Thomas Jefferson (1743-1826) mluvil o evropských národech jako o "národech věčné války". Předseda SNR František Mikloško při otevření semináře o problematice národnostních menšin v Bratislavě řekl, že nad celým regionem východní a střední Evropy visí "démon nacionalismu". Je možné, že se evropské státy sjednotí ekonomicky, ale podle proroctví se nesjednotí politicky.

Doposud se naplnily všechny části proroctví, kromě té poslední. Prorok dále říká: "Ve dnech těch králů dá Bůh nebes povstat království, které nebude zničeno navěky, a to království nebude předáno jinému lidu. Rozdrtí a učiní konec všem těm královstvím, avšak samo zůstane navěky, neboť jsi viděl, že se utrhla ze skály kámen bez zásahu rukou a rozdrtil železo, měď, hlínou, stříbro i zlato." (Dan 2,44-45)

Nežijeme snad právě v této době?

Uvědomujeme si, co to proroctví pro nás znamená?

1. Bůh je skutečným Pánem dějin.
2. Snahy o světovládu jsou marné a úspěch dočasný.
3. Žijeme v době, kdy národy spolu žijí v napětí.
4. Další velkou událostí, kterou čekáme, je příchod zcela jiného "krále", o kterém je prorokováno. "Vlády nad světem se ujal nás Pán... a bude kralovat na věky věků." (Z 11,15)

Kdo je tím novým Pánem?

Co představuje to poslední tak zvláštní "království", které ukončí vývoj dějin a nastolí úplně novou éru? □

Nový vládce na obzoru

P odle Danielova proroctví žijeme ve velmi důležité době. Vedle 2. kapitoly knihy Daniel bylo možné zabývat se také dalšími částmi knihy, které konkrétně ukazují, že právě dnešní etapa dějin je velmi významná. Po ní má totiž přijít zcela nový světový systém. Není bez zajímavosti, že i světoví politici jakoby cítili historičnost dnešní doby. Prezident USA George Bush na nedávném zasedání NATO v Bruselu prohlásil: "Na konci tohoto století můžeme – a musíme vytvořit novou vizi Evropy." Později svou myšlenku ještě doplnil: "Doba je zralá. Evropa by měla být jednotná a svobodná."

Myslet však prorok Daniel na takový systém, který je podobný této vizi nové Evropy? Podle výše rozvedeného proroctví žijeme v době, kdy už dřívno zašla poslední světová říše a brzy by se měla splnit poslední části proroctví. Prorok viděl, že po uplynutí prvních čtyř říší se bez zásahu lidských rukou utrhla "kámen", udeřil do základu sochy, a ta se tím celá rozbila. Později to vysvětluje tak, že "kámen" představuje věčné "království", které nahradí všechny dosavadní mocnosti.

Určitě nás zajímá, jaká to bude mocnost, kterou kámen představuje? V charakteristice

se říká, že bude zcela jiná než předešlé říše i politické systémy současnosti, protože:

1. už nikdy nezanikne,
  2. zakladatelem není člověk.
- Kdo odpovídá tomuto popisu?

Koho představuje "kámen"?

Nechceme hádat. Proto bychom měli být zdrženliví vůči takovým výrokům, jako je např. výrok jednoho německého politického komentátora, který jako by nám chtěl napovědět, když před časem charakterizoval vzniklou "gorbymáii" slovy: "Michail Gorbačov symbolizuje naději všech Evropanů, zvláště Němců, protože ztělesňuje konec studené války a začátek nové éry."

Protože chceme mít jistotu, že rozumíme biblickému proroctví správně, musíme ho vykládat biblicky, čili ve smyslu bible. Pro židovské čtenáře, kterým byla kniha Daniel určena, určitě zněla v ušich podobnost dvou slov. "Kámen" se řekne hebrejsky "eben". To druhé slovo, které je velmi podobné, je "ben" a znamená "syn". Království, které má nahradit dosavadní mocenské struktury a je v proroctví znázorněno kamenem, tedy ukažuje na "království syna". Kdo je tímto synem – králem, který vládne na věky a má moc překonat všechny dosavadní autority?

Je známa předpověď Ježíšova narození, kterou sdělil anděl Marii: "Hle, počneš a porodíš syna a dás mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího... Na věky bude kralovat... Jeho království nebude konce." (Luk 1,31-33)

Naplňalo se už plně toto proroctví? Ne. Ježíš sice přišel na zem, pracoval zde a kázal, ale poté byl ukřižován. Byl však vzkřisen, a nakonec čteme, že nasi zemi opustil. Něco ale před svým odcho-

chom nepropadali pesimismu a skepsi, ale viděli nadějně východisko. To východisko spočívá v příchodu Ježíše Krista. Švýcarský reformátor Jan Kalvíns říkal: "Musíme lačnit po Kristu, toužit a vyhlížet slavný den, kdy náš Pán plně zjeví slávu svého království."

To je postoj, který se nedívá na předpovězený závěr dějin s obavami a strachem, ale s vírou a nadějí. Smysl příchodu Ježíše Krista přece nespívá v tom, že ukončí vše krásné, co máme rádi. Kristův příchod naopak ukončí historii zla, nespravedlnosti, politických skandálů a katastrof a otevře nový život na obnověné Zemi. To, co připravuje Bůh pro spravedlivé, se nedá srovnat ani s tím nejkrásnějším kusem země nebo nejekvalitnějším výrobkem. Apoštol Pavel píše: "Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co člověku ani na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují." (1 Kor 2, 9) Proto také není na místě mluvit o konci světa pesimisticky. Originální text Nového zákona v této souvislosti používá termín "telos", jež bychom neměli překládat jako "konec", ale jako "cíl", cíl dějin. Jedná se o cíl, po kterém

dem slíbil: "Vaše srdce ať se nechvěje úzkostí! Věřte v Boha, věřte i ve mne... Jdu, abych vám připravil místo. A odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já." (Jan 14,1-3)

Nikdo jiný nemá moc nad celým světem a nikdo jiný nemůže vládnout věčně, než sám Ježíš Kristus. Je to Bůh, který už jednou zde byl a brzy přijde podruhé. On je tím "Synem Božím", "Synem člověka", o kterém mluví prorok Daniel. O nikoho jiného se nemůže jednat. U apoštola Pavla nacházíme dokonce přímé spojení Ježíše Krista s "kamenem": "Ježíš je ten kámen, který jste vy stavitele odmítli, ale on se stane kamenem uchelným." (Skut 4,11) Sám Ježíš o sobě mluvil jako o "kamenu": "Kdo padne na ten kámen, rozříší se, a na koho on spadne, toho rozdrtí." (Mat 21,44) Z toho zřetelně vyplývá, že v tom přičítajícím "kamenem" nemůžeme vidět nikoho jiného než Ježíše Krista. On je ten, který má nahradit dosavadní mocnosti, a my jsme těmi, kteří žijí bezprostředně před jeho příchodem.

To je jeden z vážných důvodů, proč se nemůžeme spolehat, že svět má před sebou nekonečné možnosti a rozvoj. Staré filozofie učily, že dějiny se vyvíjejí cyklickým způsobem, kdy se stále opakuje válka – mír, bohatství – chudoba, rozmach – krize, atd. Bůh však prorokovi zjevil, že dějiny mají naopak lineární směr, že směřují odněkud někam. Budoucnost také nelze utvářet jen podle toho, co nacházíme v minulosti – jak vypadal náš stát kdysi apod. Prorocký obraz nás upozorňuje, že největší událost, která je ted' před námi, je příchod Krista, ukon-

dějiny budou ukončeny slavným příchodem Ježíše Krista. Uvědomujeme si, co to znamená?

Cíl dějin

Známe smysl světových dějin? Víme, kam směřují? Jaký cíl má náš osobní život?

Nechci zmalomyslňovat a brát elán do života. Naopak. V proroctví vidím velkou naději, na kterou se můžeme všichni spolehnout. Je to skutečná naděje, bez iluzí, protože nestaví na lidských snech, ale na Boží moci. Není v lidských silách, abychom vybudovali všechno, co bychom si přáli. Naše schopnosti a možnosti jsou příliš omezené a současný stav přírody a národního pohledu narušený. Bůh nám proroctví zjevil proto, aby-

centi stavajících světových dějin a založení nové éry nové kvality. To je cíl dějin světa. Všimněme si, že prorok v této souvislosti Nebukadnesatovi říká: "Veliký Bůh dal králi poznat, co se v budoucnosti stane. Sen je pravdivý a výklad spoře lhivý." (Dan 2,45)

Král Nebukadnesar o tom nepochyboval. Důkazem je to, že proroka Daniela za službu bohatě odměnil. Věříme tomu my? Jak se díváme na velkolepé plány některých ideologů o budoucnosti naší planety? Například marxistická ideologie mluvila o nádherném "zítřku", kdy bude mezi lidmi mír, všeobecná spravedlnost a blaho. Zřetelným projevem velkých nadějí v budoucnosti je sci-fi literatura. Jako lidé máme velké plány a sny. Přirozeně. Všichni toužíme po nádherné budoucnosti, ale rovněž nechceme stavět na pouhých přání, nereálných projektech a přímo iluzích. Toto proroctví nás ujišťuje, že světové

touží všichni, kteří nemají zálibení ve zlém.

Je téměř nepochopitelné, že tak úžasné poselství bible se v dějinách křesťanství jako by opomijelo. Přestože první křesťané žili v aktivním čekání na druhý příchod Krista, dokonce si mysleli, že tato velká událost se stane už v jejich generaci, později staletí tuto podstatnou myšlenku bible odsunula do pozadí.

Udělejme si tedy stručný přehled, proč přijde a jak přijde.

Proč Kristus přijde?

1. Oddělit spravedlivé od nespravedlivých – živé i mrtvé, kteří budou vzkříšeni. Jedná se vlastně o poslední soud.

2. Odměnit ty, kteří přijali Boha a jeho spravedlnost, věčným životem na nové zemi. (Zj 22,12)

3. Zničit veškeré зло a ty, kteří se mu oddali.

4. Zjevit celému kosmu Boží charakter, aby všichni poznali, že Boží program je správný.

Jak Kristus přijde?

1. osobně,
2. viditelně,
3. s velkou slávou.

Smysl mého života

Možná si řeknete, proč o tom tak podrobně píšu: "K čemu je tohle čtení o příchodu Krista dobré? Vždyť pro běžný život to nemá žádný význam!" Ano. Každý den musíme do práce, po práci udělat potřebné nákupy, starat se o děti, platit nejrůznější výdaje a pak zase znova do práce, abychom si na ně vydělali. A přece, orientace, kterou nám nabízí biblické proroctví nám pomáhá i v té každodenní běžné práci. Jako lidé potřebujeme vědět, jaký má nás život smysl. I když jako jednotlivci jsme jen jakoby jedním malým "kolečkem" ve velkém "soukoli" celé společnosti a světa, potřebujeme vědět, co je to za "soukoli", jehož jsme částí, na čem pracuje, jaký je jeho účel. Můžeme mít jakékoliv zaměstnání, ale potřebujeme aspoň naději, že to, co děláme, nějak podporuje dobro, spravedlnost, pokrok nebo přinejmenším zmenšení utrpení a příjemnější život. Robert F. Kennedy jednou řekl: "Některí lidé vidí věci tak, jak jsou, a ptají se: proč? Já sním o věcech, které ještě nikdy nebyly a říkám: proč ne?" To, že známe Boha, sice nijak nezmění naše problémy, ale dává nám důvěru, že Bůh má budoucnost ve svých rukou.

Jiná naděje neexistuje

Bez víry v Ježíše Krista, že se opět brzy vrátí, není naděje na skvělou budoucnost. Bez jeho radikální proměny světa zůstane vše jen nedokonalé a odsouzeno k dočasnosti. Věda a technika, kterou jsme pokládali za hlavní nositele naděje pro budoucnost, nás v posledních letech zaskočila. Její produkty nám nejen pomáhají, ale také ohrožují a

zabíjejí – nás lidi i naše životní prostředí. Někteří futurologové počítají životnost lidské civilizace maximálně do roku 2100. Disponujeme totiž vědeckými poznatkami jako žádná generace před námi. A přece stojíme před nejistou budoucností. Jsou samozřejmě i optimisté, kteří spoléhají na silu lidského ducha, že nás vyvede ze slepé uličky, do které jsme se dostali. Přesto si musíme čestně přiznat, že jejich výhledy jsou jen slabou útěchou.

Odborníci nás varují

před lacinými sliby do budoucnosti a poukazují na mnoha faktka, která nás život ohrožují:

1. Rychlý růst obyvatelstva. Následující čísla ukazují, jak rychle se rozmnožuje obyvatelstvo světa od narození Krista:

Rok	1 – 250 miliónů
	1700 – 625 miliónů
	1850 – 1,1 miliarda
	1950 – 2,5 miliard
	1985 – 4,8 miliard
	2000 – 8,3 miliard

(předpoklad)

Z přehledu je jasné, že chce-li lidstvo vůbec přežít, nemůže se rozmnožovat tímto tempem. Sociologové mají starosti s předlidským některých oblastí světa. S tím souvisí růst nezaměstnanosti, lidí bez příštěsi a hladových.

2. Pokles produkce půdy. Každý měsíc se narodi přes 6 milionů dětí a přitom produkce potravin v celosvětovém měřítku stoupá asi jen o 1 procento. V některých zemích siče více (USA např. o 10 procent) ale mnoho jiných zemí vyrábí potraviny ve stále menším množství. Už dnes má polovina lidstva nedostatek jídla.

V důsledku hladu se rozšíří různé nemoci a epidemie.

3. Ekologické znečištění. Ekologové výstižně říkají, že jsme rozbehli sebevražedný program Země. Je spočteno, jak dlouho nám ještě vydrží suroviny jako uhlí, ropa a zemní plyn. Velmi rychle ubývá pitné vody, čistého vzduchu, lesů a mnoha druhů zvířat. Příroda se znečištěuje a přímo umrvuje průmyslovými odpadky.

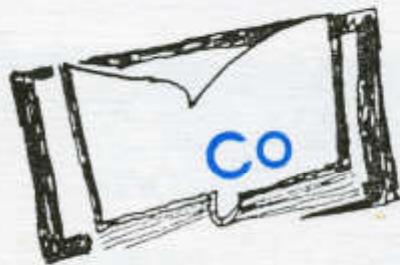
4. Morální krize. Denně se setkáváme s neúctou vůči rodičům, partnerům v manželství, starším lidem, vůči člověku a životu vůbec. Růst kriminality svědčí také o tom, že schází úcta k cizímu majetku. Sobectví a pýcha se z osobního života přenáší na politickou scénu. Prohlubují se národnostní spory. Násilí a hrubost přitom často zveřejňují kina, televize atd. Jakým směrem se bude vyvíjet morální stav lidstva, když jsou zpochybňovány základy morálky a mravnosti přímo ve výchově a literatuře?

Ježíš nás už kdysi upozornil na mnohé problémy, které jsou dnes na denním pořádku:

- podvody náboženských vůdců (Mat 24,5)
- různé války a nepokoje (Mat 24, 6,7)
- přírodní katastrofy, hlad a epidemie (Mat 24,7,8)
- úpadek pravého náboženství a růst kriminality (Mat 24,9-12).

Znám pouze jeden důvod, proč se dívám do budoucnosti s nadějí. Je to Ježíš Kristus, který za mne zemřel, vstal z mrtvých a slíbil, že se opět vrátí. Díky tomuto východisku nemusíme zavírat oči před neutěšenou realitou našeho světa. Za rostoucím zmatkem vídám přicházet nového Pána světa, který stvoří novou zemi i nové nebe. Podstata křesťanské naděje je v tom, že se jeho vláda už začala projevovat mezi některými lidmi a že brzy se objeví pro celý svět. Chci být na tu poslední "revoluci" připraven a mít užitek z jejího úspěchu.

Ježíš řekl: "...až totto všechno uvidíte, vyzně, že ten čas je blízko, přede dveřmi." (Mat 24,33)

V roce 1938 jsem žil na Slovensku v malebném Pohroní. Byl nádherný podzim hýřící barvami, slunce příjemně hřálo, ale všichni jsme cítili, že se nad Evropou i nad celým světem než jak zatahuje, že se blíží divně studená zima. Dověděli jsme se, že se jižní slovenská hraniční posunula přes Levice, že Těšínské Slezsko zmizelo z mapy Československa – o Opavském Slezsku ani nemluvě, že celé pohraničí Čech a Moravy je odtrženo a brzy jistě bude-

nici mu ukazovali nádherný Jeruzalém, na který byli tak pyšní a který pro ně znamenal slávu minulosti a naději budoucnosti. Mysleli si, že Ježíš z Nazareta bude brzy povolán za krále v říši spravedlnosti a že Izrael se zaskví ve svých nejlepších mužích a ženách!

A do toho zaznělo jako hrom Ježíšovo prorocké slovo: "Amen, amen, pravím vám: nebude zůstaven tuto kámen na kameni, který by nebyl zbořen." (Mat 24,2) V představách učedníků to znamenalo konec světa. Chtěli slyšet od Ježíše o znameních této zkázy a o době, kdy se znamení naplní. Ježíš jim dodává: "Ne trapte se, musí to všechno být, ale konec nebude hned."

V roce 1938 a v následujícím roce jsem tedy začal studovat 24. kapitolu Matouše a věci, které byly pro mne do-

sud nevysvětlitelné, se mi začaly ujasňovat: "Povstane národ proti národu a království proti království." Je pravda, že od počátku dějin lidstva byly války. Od chvíle, kdy hříšní narušil lidstvo, tekla krev. Strašná byla první světová válka. Ted' jsem však silně tušil a byl vlastně přesvědčen o tom, že nastane dosud nejhroznější – druhá světová válka. Všechno je už pro ni připraveno. Dále jsem četl v té 24. kapitole: "Od fikovníku si vemte poučení: Když už jeho větev raší a vyráží listí, víte, že je léto blízko. Tak i vy, až toto všechno uvidíte, vězte, že ten čas je blízko, přede dveřmi." (Mat 24,32-33) Žijeme "jako za dnů Noema", přesně tak, jak to řekl Pán Ježíš. Po pečlivějším studiu této kapitoly a jiných míst v Pismě, rozhodl jsem se smířit s Bo-

hem a připravit se, abych obstarál v budoucích složitých letech.

Následovala léta bojů pro pravdu evangelia. Mým údělem bylo, že jsem se dostal jako cizinec do země, kde byla vyvolána druhá světová válka. Tisíce zápalných i třaskavých bomb padalo na tamní obyvatelstvo, ale i na cizí dělníky, kteří utíkali z hořících měst. Když jsem byl několikrát vyslýchán gestapem a stál v pozoru před velitelem SS-komanda, mou jedinou silou byla vzpomínka na slova Pána Ježíše, kterým mne učila moje věřící matka: "... já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku." (Mat 28, 20) Ve svém životě jsem poznal, že na jeho slovo se mohu vždy spoléhat.

Miloslav Šustek

Co

mi matka četla v bibli...

me čekat další Jobovy zvěsti. Jako mladý student jsem pročítal dějiny, jejich světlé i temné stránky. Tázal jsem se, kam spějí naše dny, co přinese hrůzný nacismus. Jako mladý člověk jsem měl krásné představy o světě. Ty mi začaly mizet. Mé sny se mi rozplývaly. Silně jsem tušil, že na Evropu i celý svět se hrne nějaká katastrofa. Úzkostlivě jsem se tázal, co znamená to všecko, co se u nás a kolem nás děje. Před svými zraky jsem měl často Hradčany jako symbol našeho národa, našich dějin i budounosti.

Dosud jsem nikdy vážně nepřemýšlel o budoucnosti světa v souvislosti s biblí. Věřil jsem v ni, ale nezaměstnával jsem se jejími proroctvimi. A tu jsem si vzpomněl na svou matku, která znala Písma, denně je studovala a občas při vhodných příležitostech mi ukazovala zajímavé souvislosti dneška s prorockými výroky Ježíše Krista. Vzpomněl jsem si, že mi čitávala z 24. kapitoly Matoušova evangelia, jak se Pán Ježíš posadil na Olivové hoře. Učed-

Který Čech – a především křesťan – by neznal jméno tohoto velkého muže našeho národa! A i teď, v roce 400. výročí jeho narození, si zvlášť často budeme připomínat jeho život a obrovské dílo, které vynonal. Také v našem časopisu Znamení doby se chceme po celý rok vracet k této významné osobnosti. V prvním čísle si stručně připomeneme hlavní události jeho života.

Jan Amos Komenský se narodil jako dlouhočekávaný syn váženého mlynáře Martina, člena Jednoty bratrské, ve vsi Nivnice na Moravském Slovácku. Janík rostl jako z vody a žil radostným životem slováckého chlapce, plného her, dobrodružství a klukovských neplech. Přesto byl trochu jiný než ostatní ho-

ši. Malý Jan byl velice zvídavý. Zajímalo ho všechno, co viděl okolo sebe, s čím se setkával ve mlyně, v zahradě, na poli i v dílnách femešníků.

V té době se rodina Komenských přestěhovala do Uherského Brodu, významného a bohatého královského města. Jan zde začal chodit do bratrské školy. Učitelé si všimli duchovního žáčka a říkali, že jednou bude studentem. Majetek Komenských však rostl a otec Martin v Janovi viděl moudrého hospodáře, svého pokračovatele.

Pak ale přišly nečekané události, které zbořily štěsti rodiny Komenských. Janovi bylo 12 let, když mu náhle umírá otec. Do několika měsíců ho následuje maminka – nevíme, zda umírá nemocí nebo zármutkem. Zanedlouho ztrácí dvě sestřičky, Ludmilu a Zuzanu. A tak se roku 1604 stává Jan úplným sirotkem.

Svůj druhý domov nalézá v rodině otcovy sestry Zuzany Ohálové ve Strážnici. Tam se cítí dobré. Stává se žákem velké bratrské školy, kde se opět

zařadil mezi nejbystřejší žáky. Netrvalo to však dle než rok a půl a do života mladého Jana přichází další těžké rány. Tentokrát to jsou vojska uher-ského pána Štěpána Bočkaje, která ničí nejen stavení Nohálků, ale i Janovo dědictví, statek v Neradicích. V Janově srdci se v té době zakofenil hluboký odpór vůči válkám a násilí.

Na další tři roky se nám o-sud Janův ztrácí. Zastihne ho až jako téměř šestnáctiletého jinocha na latinské škole v Přerově, kde se ho otcovsky ujal bratrský biskup Lánecký. Po třech letech jej vedoucí Jednoty vyslali na další studia na akademii v Herbornu. Na této sice mladé, ale výborné škole Komenský získal znalosti, které jej provázely po celý život.

Na jaře 1614 jej nemoc

dat bezpečí v lesích. Tam stále myslí na svou manželku. Posílá jí pro potěšení malý spisek, který napsal, a s ním dojemný dopis: "Manželko má milá Magdaleno, klenote můj po Pánu Bohu nejdražší!" Zde Magdalena tento dopis dostala a četla, nevíme. V patách za španělskými Zoldnery šel totiž mor, který v několika hodinách u-končil život Magdaleny, čerstvě narozeného dítěte, které Komenský ani neviděl, i prvo-rozeného synačka. Jan zůstává

péci o Jednotu a vědeckou li-terární práci. Netuší, že jej brzy postihne další těžká rána. Válečné nepokoje se opět přiblížují. 26. dubna 1656 se nad městem Lešnem objeví plameny a hustý dým. Komenský a jeho rodina zachrání jen holé životy. Z jejich majetku a především z Komenského rukopisů a knihovny zůstal jen popel. Shofelo i ústředí Jednoty bratrské se všemi archivy a listinami, Jednota přišla i o svou tiskárnu přenesenou z Kralic.

Amos Jan Komenský

přinutila vrátit se do vlasti. Stává se nejmladším učitelem bratrské školy v Přerově. Je-ho píše nezná mezí. Vedle své práce učitele se zabývá přípravou své velké mapy Moravy, studuje jazyky, sbírá materiál pro svou vědeckou encyklopédii a slovník. Není divu, že tento pilný a zanícený pracovník byl na jaře 1616 ordi-nován na kazatele. Opouští te-dy školu a stává se duchovním správcem sboru ve Fulneku. Tam se však stěhuje už se svo-jí manželkou Magdalenou.

Následují tři, snad jediné šťastné roky Komenského života. Těší se ze své práce kazatele a učitele, raduje se z na-rození svého syna. Nad jejich domovem se však brzy začínají stahovat další černá mračna. Válka! Tentokrát se bojuje o víru, o svobodu vyznání. Do-chází k osudné bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620, ve kte-re evangeličtí utrpěli defini-tivní porážku. Císařská voj-ska brzy rádi i na Moravě. Slí-dí po evangelických kazate-lích, kteří se musejí skrývat. Také Komenskému nezbývá, než opustit svou rodinu a hle-

ni světě opět sám!

Komenský byl zprávou o smrti svých nejbližších úplně ochromen. V zoufalství bere do rukou pero a mechanicky začíná psát. Pokouší se bá-snický ukázat, jak je svět špatný, jak je v něm člověk bezna-dějně ztracen. Tak vzniká jeho slavná kniha "Labyrint světa a ráj srdce".

V práci pro jiné nachází sám novou sílu k životu. V té době se mu stává útulkem Brandýs. Tam potkává Dorotku, s kterou se kdysi seznámil v Praze jako s holčičkou. A tak se v září 1624 slaví v Brandýse no-vá svatba. Dorota prožila s Ja-nem Amosem téměř čtvrt století a dala mu čtyři děti.

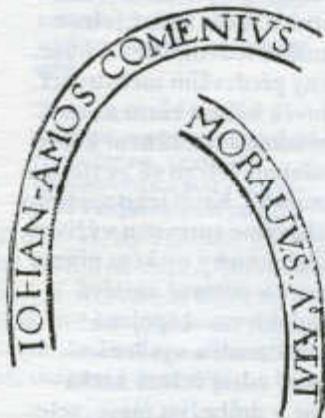
Pronásledování členů Jed-noty bratrské se stále stupňuje, a tak můžeme vidět v lednu 1628 Komenského jako vůdce výpravy bratří, kteří se roz-hodli vyhledat útočiště v pol-ském Lešně. Vybavíme si ten obraz, a je to jeden z nej-dojemnějších okamžíků české historie, kdy vidíme tyto věrné muže a ženy, jak s plá-čem poklekají, libají svou rod-nou zem a loučí se s ní. Všich-

ni věří, že habsburský císař bude poražen a exulantům se otevře cesta domů.

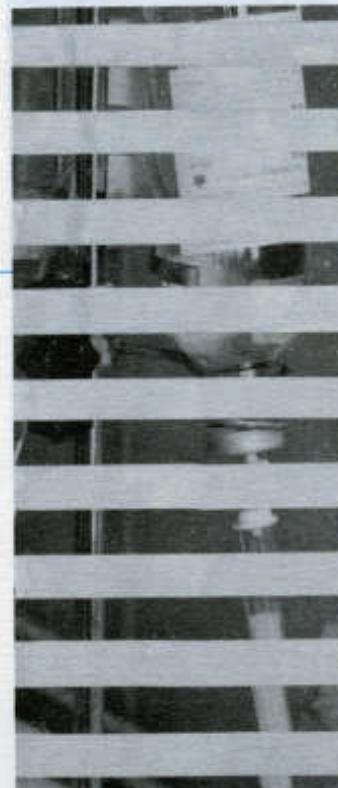
V Lešně Komenský nachází trochu klidu ke psaní. Z je-ho pera vychází celá řada pe-dagogických spisů, které se v Lešně tisknou v bratrské tis-kárně přenesené z Kralic nad Oslavou. Některé své spisy vydává i latinsky. Stává se známým pedagogem a z něk-terých zemí dostává pozvání, aby zreformoval jejich škol-ství. Působil tak v Anglii i ve Švédsku.

Přichází osudný rok 1648, který přináší Komenskému a Jednotě zhroucení všech na-dějí. V Čechách začíná údobi temna. Tento nešťastný rok má však pro Komenského ještě jiný význam. V Lešně totiž umírá první biskup Jednoty a bratří na jeho místo zvolí právě Komenského. Vrací se tedy narychlo do Lešna, kde brzy poté umírá jeho manželka Do-rotka. Komenský se nemůže sám starat o své dvě malé děti, ožení se tedy potřetí. Bere si Janu Gajusovou, která peče-je o Jana Amose až do smrti.

V Lešně dělí svůj čas mezi

Milan Hlouch

Každý pátý člověk je nemocný

Podle zprávy Světové zdravotnické organizace (WHO) je každý pátý člověk na naší planetě nemocný nebo podvýživený. Nemoci od tuberkulózy přes malárii až po AIDS zasahují spolu s podvýživenými na jednu miliardu lidí. Těžké zdravotnické problémy vidí WHO v Africe, kde je nemocných nebo podvýživených lidí na sto šedesát milionů, t.j. 30% obyvatelstva. Velkou roli hrají nemoci jako malárie, spalničky, nemoci dýchacích cest a pohlavní nemoci. Rovněž v jižní a východní Asii trpí půl miliardy lidí nemocemi nebo podvýživou. "Tragédie těchto lidí by se dala odstranit, protože průmyslové země mají potřebné prostředky i technologii, aby zvládly tyto nemoci na celém světě" – řekl vedoucí představitel WHO Hiroshi Nakajima.

Nedostatek železa v těle napravíme správnou výživou

Železo v potravě je minerální látka, kterou potřebujeme k životu. Přijímáme ho do těla v jídle. Je důležitou součástí červeného krevního barviva. Tělo ztrácí železo činností ledvin, střev a kůže. Ženy především menstruací. Člověk během růstu a ženy v těhotenství a během kojení potřebuje železo ve zvýšeném množství. Krytí jeho spotřeby získáváme správnou výživou. Při chronicky nízkém příjmu železa v potravě nastává chudokrevnost spojená s malátností a vysílením. Dobrý zdroj železa nacházíme v drůbežím mase, zelenině, houbách, luštěninách a

celozrnném chlebu. Denní spotřeba železa by měla být 12-18 mg.

Alkohol zvyšuje krevní tlak

Člověk nepotřebuje vypít nadmíru alkoholických nápojů, aby se stal "kandidátem vysokého krevního tlaku". Alkohol se projevuje jako rozhodující rizikový faktor při vzniku vysokého tlaku, upozorňuje švýcarské centrum pro problémy alkoholismu v Lausanne.

Na základě vědeckých výzkumů se dá zjistit, že zvyšování krevního tlaku při střídce až silné konzumaci alkoholu je až čtyřikrát vyšší než u abstinentů. U deseti až třiceti procent pacientů s vysokým tlakem je hlavní příčinou nemoci alkohol.

Mrkev chrání před rakovinou

Beta-karotin může působit preventivně proti rakovině. Na jednom sympoziu v Londýně byl předložen výsledek studia, který tuto domněnkou potvrzuje. Z 22 000 mužů ve věku mezi 35 až 64 let jejichž krev byla po sedm let pravi-

Zajímavosti ze světa

zdraví

delně zkoumána na obsah Beta-karotinu, jich zemřelo značně méně na rakovinu plic a žaludku než u těch, jejichž krevní obraz vykazoval nedostatek Beta-karotinu. Beta-karotin nacházíme především v mrkví, meruňkách, broskvích, špenátu a v rajčatech. Velká mrkev ho má asi 2 mg. Doporučená dávka k prevenci je asi 6 mg denně.

Franckie vypovídá boj alkoholu a nikotinu

Francouzská vláda se rozhodla chránit zdraví svých občanů radikálními prostředky. Zakázala každou propagaci tabáku až do roku 1993. Dále zvýšila cenu tabákových výrobků o 13 procent. Předpokládá, že se tím sníží spotřeba cigaret o 3 procenta. Propagace alkoholických nápojů je dovolena jen v časopisech pro dospělé. V rozhlasu a televizi je propagace alkoholu zakázaná.

Riziko rakoviny u malířů a natěračů

Malíři a natěrači jsou ve svém povolání vystaveni o 20 procent většímu riziku rakoviny než průměrné obyvatelstvo. U rakoviny plic je riziko o 40 procent větší. Nebezpečí rakoviny se zvyšuje zvláště u natěračů a malířů, kteří barev stříkají. Jsou mimořádně náchylní k rakovině varlat. U žen – natěraček zjišťujeme nadprůměrný počet potratů. Tyto skutečnosti vyplývají z dosud neuveřejněné zprávy Mezinárodní agentury pro výzkum rakoviny Světové zdravotnické organizace v Lyonu. Badatelé docházejí k závěru, že dnes je již dost podkladů k tomu, aby odborová orga-

nizace vyhlásila rakovinu u malířů a natěračů za nemoc z povolání. Ve zprávě dále čteme o požadavku, aby při produkci barev a laků byly vyloučeny všechny rakovinotvorné látky, jak se to už stalo v Dánsku.

O bezní děti trpí psychickým stresem

Svýcarští lékaři zjistili, že hodně školáků, kteří rychle přibývají na váze, trpí duševní stísněností, psychickým tlakem. Badatelé pozorovali 971 děti od narození až do 15 let. Z nich se zaměřili na děti, které měly oproti průměrné váze více než 15% nadváhy. Největší nadváhu vykazoval věk kolem 10 let.

Rozsah stresu se zjišťoval na podkladu záznamů školního lékaře a přímých pozorování pedagogů. Děti, které mají nadváhu a trpí stresem, opouštějí častěji než ostatní děti školu po uplynutí povinné školní docházky s tím, že už nechtějí dál studovat. Toto pozorování bylo uveřejněno v mezinárodním pediatrickém časopisu.

Ženy ve Francii žijí déle

Podle evropského srovnání jsou z hlediska dlouhověkosti na tom nejlépe Francouzky. Jejich průměrný věk je 81,3 let. Oznámil to Claude Evin, francouzský ministr pro sociální záležitosti, na kongresu Světové zdravotnické organizace v Paříži. Naproti tomu muži ve Francii jsou na tom ve srovnání s ženami špatně. Jejich průměrný věk je ve srovnání s jinými evropskými zeměmi nižší. Vinu na tom má především kouření. Vysoká spotřeba tabáku způsobuje častou rakovinu plic.

O budoucnosti dítěte se rozhoduje

Nejnovější poznatky o těhotenství

Po porodu byla Kristýnka silná a zdravá. Pak se ale stalo něco zvláštního: při kojení se odvracela od matčiných prsou. Dětský lékař nejprve myslil na nějakou vadu nebo nemoc. Divil se však, když mu sestřička sdělila, jak rychle vypila svou dávku mléka ze sklenice. Totéž se opakovalo příští dny. Dítě jednoduše odmítalo, aby ho matka kojila. Všimla si toho maminka na vedlejší posteli a nabídla se, že dítě nakojí ona. Malá Kristýnka začala okamžitě sádat mléko z prsou cizí matky. Při vizitě se lékař ptá matky: "Proč vaše dítě tak reaguje?" – "Nevím," odpověděla matka. – "Byla jste v těhotenství nemocná?" – "Ne." – "Přála jste si mít dítě?" Po chvíli váhání se matka přiznala: "Ne, byla jsem vždy proti, a dokonce jsem chtěla jít na interrupci. Ale můj muž to dítě bezpodmínečně chtěl." Tento případ vyprávěl na jedné poradě prof. Dr. Peter Fedor-Freybergh, prezident Mezinárodní společnosti pro prenatální psychologii. Podivně chování Kristýny a bezpočtu dalších kojenců vysvětloval takto: "Dítě už dávno před narozením v matčině těle cítilo, že není chtěné. A teď po porodu se brání přijmout matku."

Teprve v posledních desetiletích se odborníci prenatální medicíny a psychologie zabývají originalitou prvních devíti měsíců v životě člověka. Konečně je jasné vyvráceno zcela scestné mínění, že se embryo vyvíjí od nižšího stadia po vyšší. Proti tomu se vyslovil také známý embryolog prof. Erich Blechschmidt z univerzity v Göttingen: "Člověk se nestává člověkem, nýbrž je člověkem od chvíle oplodnění a od samého začátku se tak také chová." Když má embryo teprve 1,8 mm, už se začíná utvářet jeho mozek. Asi po dvaceti dnech, kdy měří asi 3,4 mm, začíná pracovat jeho srdeček. Podle profesora Blechschmidta jsou všechny jeho systémy organismu srovnatelné s organismem dospělých – kůže, nervový systém, játra, plíce, zažívací ústro-

jí, pohlavní orgány atd. Po 28. až 32. dni se vytvářejí koncentiny.

Mnozí odborníci chápou nejpozději, 12. týden jako počátek intenzivního duševního rozvoje. V této době začínají pracovat všechny smyslové vjemny. Rodiče se někdy diví, na co vše dítě po narození reaguje a jaké už dokáže vytvářet mimiky, ale to vše už dlouho cvičilo v matčině těle.

Vůbec nebude přehnané, když budeme matčino tělo považovat za školu života. To, co plod prožije v lůně matky, to bude utvářet také jeho reakce v pozdějším životě. Život embrya neprobíhá jen podle určitých zákonitostí, které jsou podmíněny genetickým kódem, ale utváří se rovněž chováním a cítěním matky.

Jedny z nejnovějších poznatků se týkají vidění a slyšení v matčině těle. Přestože jsou uši plodu plně rozvinuty teprve od páteho měsíce těhotenství, zdá se, že dítě reaguje už dříve na různé akustické vlny a vibrace. Profesor Lenart Nilsson píše: "Plod zcela zřetelně prožívá to, jak matka mluví, jak jí kručí v žaludku nebo jak jí a pije. Určitě přijímá rovněž zvuky, které zaznívají v matčině okolí. Hádky, křik dětí, rozhovor, rozhlas, televize, hudba, hluk z ulice – to vše dítě slyší."

Newyorský hudební psycholog Dr. Lee Salk prokázal, že když například novorozené kříčí a uslyší nahrávku tlukotu srdce své matky, uklidní se. Na druhé straně se však klidné dítě rozruší a rozpláče, když se zvuk srdečního rytmu zrychlí například na 128 úderů. Další experimenty zřetelně prokázaly, že novorozené umí rozlišit srdeční rytmus své matky a cizí matky (viz příklad na začátku), nemluvě o tom, že existuje souvislost mezi uvědoměním si srdečního rytmu matky a pozdější citlivosti na rytmus hudby.

Vše tedy nasvědčuje tomu, že se člověk nevyvíjí postupně, jako např. motýl z housenky, ale že je od samého počátku sku-

tečně člověkem. A jako člověk, který vyrůstá v matčině těle, není ovlivněn jen fyzickými podmínkami života, nýbrž je rovněž psychicky závislý na všech náladách a pocitech své matky. Zatímco zaostává jeho tělesná aktivita, rozvíjí se především jeho nitro. Mimořádne, je pozoruhodné, že v osmém měsíci těhotenství se objevují zcela jedinečné linie na dlaních a otis-

velmi brzy

ky prstů.

Hlubinný psycholog Dr. Gustav Hans Gruber, který je spoluautorem Mezinárodní společnosti pro prenatální psychologii, napsal už v roce 1924 to, co dnes objevuje i moderní medicína. V životě po narození zůstávají v paměti podvědomí všechny zkušenosti prožité před narozením. Přestože jsou nevědomé, určují nás život až do smrti. Všechny tyto poznatky mají ohromný dopad na naše hodnocení těhotenství. Neměli bychom chránit teprve tu matku, která je ve vysokém stadiu těhotenství, ale měli bychom zvýšit nás zodpovědný přístup už v prvních dnech těhotenství. Přestože jsou uši plodu plně rozvinuty teprve od páteho měsíce těhotenství, zdá se, že dítě reaguje už dříve na různé akustické vlny a vibrace. Profesor Lenart Nilsson píše: "Plod zcela zřetelně prožívá to, jak matka mluví, jak jí kručí v žaludku nebo jak jí a pije. Určitě přijímá rovněž zvuky, které zaznívají v matčině okolí. Hádky, křik dětí, rozhovor, rozhlas, televize, hudba, hluk z ulice – to vše dítě slyší."

Všechni zástupci prenatální medicíny se shodují v tom, že od samého počátku lidského života v materinském těle probíhá úzký vztah mezi matkou a dítětem, a to ve třech úrovních:

nebo materiálním nedostatkem. Vedoucí střediska – profesor Giorgio Foresti bádání komentoval slovy: "Ze syntézy shromážděných údajů vyplývá, že strach hraje v těhotenství významnou roli při vzniku psychických anomalií a náchylnosti k neurotickým poruchám."

Další badatelé zjistili, že psychoterapie může pomoci také nastavujícím matkám, kterým hrozí potrat. Není totiž pochyb o tom, že za nedonošené dítě nenesou vinu jen tělesné příčiny. Američtí gynekologové Dr. C. Tupper a Dr. R. Weil psychoterapeuticky pečovali o 19 těhotných žen. Byly to ženy, které měly za sebe už několik potratů a obávaly se, že své děti opět ztratí. Výsledek byl úžasný. 16 z nich porodilo zdravé děti. Jen 3 z nich opět potratily. Rovněž se zjistilo, že druhá skupina 19 žen, které také měly za sebe několik potratů a neprosily touto psychoterapií, prokázala zcela opačné výsledky. 13 z těchto žen opět potratilo a 6 z nich porodilo zdravé děti.

Všichni zástupci prenatální medicíny se shodují v tom, že od samého počátku lidského života v materinském těle probíhá úzký vztah mezi matkou a dítětem, a to ve třech úrovních:

1. Psychologická komunikace, ryzé tělesný vztah a výživa.

2. Úroveň chování, kdy plod reaguje na pohyby matky, kterým se přizpůsobuje, zvyká si na cyklus spánku a aktivity atd.

3. Empatická komunikace, vzájemné uvědomování se, vcitání, naslouchání si a propojení vzájemných pocitů.

Z toho všeho vyplývá, jak velmi záleží na matce, především na její schopnosti milovat, aby dala svému dítěti co nejlepší vztah do života v oblasti tělesné, duševní i duchovní. □

Walter F. Hiss

Mesom

Rom

Před měsícem jsem se při dotazníkové akci seznámil s jednou rómskou rodinou, která mne přijala tak, jako bych byl jedním z nich.

Nejprve jsem se dal do řeči s jejich dětmi. Přes ně jsem poznal jejich rodiče a starší sourozence. A tady začíná příběh, který zatím ještě neskončil.

Hlava rodiny měla při první schůzce zájem o bibli, při druhé schůzce o housle pro svého nejstaršího syna a při třetí o půjčku dvou stovek, které mi už 14 dní slibuje vrátit. Ale jeho děti, do spívající chlapci a jejich dvě přítelkyně, jsou pravým opakem. Zpočátku byli nedůvěřiví, ale dnes to jsou nejenom otevření posluchači, ale i kamarádi. "Kamarádi" říkám proto, že ze všeho, co mají a co jsou, jsou ochotni dávat. Dost nechápu, když jim navrhují pravidelné schůzky jednou až dvakrát týdně, nechápu, proč spolu nemůžeme být stále, když je nám spolu dobré.

Nechápu, že s nimi nemohu jít třeba v pátek večer na diskotékou anebo ke kamarádovi na video. Chodíme společně cvičit, čteme bibli, a oni mě učí cikánsky a já je anglicky. Docela jim to jde a mně také. Chápu totiž znalost rómskiny jako součást sebeobrany. Ono říci na ztmavlé ulici tma-vému gangstříkovi jeho vlastní řeči "vypadni" (žahet), "já jsem také Róm" (mesom Rom), "co chceš" (sokames) anebo v nejhorším případě "chceš dostat?" (kameste chudel), to může fungovat lépe než znalost karate. Není jednoduché chodit s nimi po městě a čekat, až nějaký skinhead vyzkouší svoji sílu na dětech, ze kterých sice mohou být lumpové, ale kteří zatím touží především po přátelství a lásce.

Proč myslím, že jim stačí ke štěstí přátelství a láska? V bytě 1+1 jich žije šest. I když se značným hlukem a mnohými problémy, přece jen žijí šťastněji než mnozí "bili" lidé. Každý z nich zná přesně svoje místo a postavení v rodině. A není to uzavřené společenství, ale otevřená skupina lidí, která přijala nejenom mne jako úplně cizího člověka, který po nich konec konců nic nechce, ale dokonce i jedno milé děvče, které rodiče odmitli žít jenom proto, že se spřátelilo s cikánským chlapcem. Všichni nám nebudu příkladem v pracovitosti, ale svým rodinným životem a otevřenosí k druhým lidem asi ano.

Mám vás ráda, lidí!

Jsem tak šťastná, že mohu žít, že jsem zdravá, že mám někoho, kdo mne má rád. Proto nerada vidím lidí, kteří se mračí, hádají a zatěžují problémy, kteří by všebeč nemuseli mít.

Proč byste se nemohli takovým problémům vyhnout?

Když se budete na své smrti a once zache smrti na vás. Možna si říkate, i onemí to bude? Tak dlouho už jezdím po starých kolejích, no co bych měl najednou začít jezdit po uplyně nových a najednou se dívat na své uplyně jinak. Proč? Vždyť na těch starých kolejích se nekdy zasměl a třeba i často. Ale je tedy myslím na to, abyste se cítili na své dusi šťastni, a to se nemusíte ani hubovitě smířit, i když smířit je zárovy. Na to abyste se rotačili, je přípotečko 72 svalů, a na to abyste se smířili, stačí pouhých 14 svalů. S usměvem ide všechno lidé, se říká. A je to pravda. Ale ještě lidé vám to půjde, když se každe ráno uvědomíte, jak nás Bůh má rád, že nám tento den přidává k životu. Když v Bůh věříte, už bychom nemuseli druhý den vstát.

A proto bychom měli být v deční hodinu za jeho dár a každý den prožít naprosto. As tak, jakto napsala paní Kellerová: "Rozuzlí svou oči tak, jako kdybys už zítra měl být sepsy. Poslouchaj hebatu, hlosy a zpěv ptáků tak, jako kdybys měl už zítra být hrušky. Dotnej se rozdělení objektu tak, jakoby bys z něj měřitati cíti v okáčích. Vnímej výnky krem a chuf rozděleného lidé tak, jako kdybys už žila neměl mít cíti." Měl bycitem by tak šťastní, vždyť je to tak ubrovská zkušenosť, že nám Bůh přidává další den k našemu životu.

Někdy na tuhoto zkušenosť zapomínáme a oni si to nevědomujeme. Často si ráno na našeho nelepšího Přítelého ani neuděláme čas, a jen si takou tuhle klidu v hrozném spěchu, abychom, nepřišli pozdě do práky, očemeleme nekolik slováček. Tomu se říká lidka všechnost. Měl bychom si na ráno jezíšku udělat čas, vstát o čtvrt hodiny dřív, ne nám přece nic neudělá. On za nás neplí a my bycitem si ho nelaní a fu čtvrt hodiny neplí, neplí, neplí! Mám Boha ráda a vsem mu za každý den všechno, i když na to minuty zapomínám, on mi to odpustí a ně se ročou přes všechny propast životu.

Chtěla bych vás vámě říct, že jednou nočernou bášni od neznaměřia autora:

"Trochu víc citlivosti, trochu méně krutosti.

Trochu méně davovní, trochu méně ohavnosti.

Trochu víc dobropránosti, trochu méně zábečnosti.

Trochu víc smíchu, trochu méně pláče.

Trochu víc květu, které ulehčí život, a potom jich bude množit na hrombach, které jsou na konci cesty."

Ludka

Je pro mě ohromným zážitkem, když vyprávím jejich dětem o Pánu Ježíši a oni mi naprostě bez skrupulí věří jenom proto, protože věří mně jako člověku, že jim "nechci nic zlého". A hlavně věří Pánu Ježíši, kterého zatím chápou stejně jako já – že nás miluje a pomáhá nám a že je náš přítel. V některých věcech se však lišíme. Např. když si Ježíše představují jako karatistu, který zlým bere a dobrým dává. Nechápu třeba, proč by nemohl chlapec žít s milovanou dívkou jen tak "na hromádce", když se přece mají rádi. Přesto věřím, že i přes prozatímní různé názory a způsoby života můžeme být jednou spolu v nebeském království.

Je to radost poznávat nové lidí jiných názorů, jiné kultury a představovat jim svého přítele, Pána Ježíše Krista.

Epištola rodičům

Když vaše dítě začínalo chodit do základní školy, jistě jste pečlivě zvažovali, zda mu umožníte učit se hrát na hudební nástroj. Rozhodovali jste se také na který. Pokud hudba nemá u vás v rodině tradici, možná jste hledali nějaké zájmové kroužky. Snažíte se předvidat, a tak jistě chlapce nebo dívčátko zapíšete na angličtinu, protože bez ní to v příštích letech dost dobré nepůjde. I doma se snažíte připravit děti na to, co budou muset jednou umět. Myslím například na vedení domácnosti...

Chci naznačit, že zodpovědní rodiče připravují děti na to, s čím se v životě setkají. Připravují jim pracovní zkušenosti, chtějí, aby se staly mistry práce, a ne jejími otroky.

Tak existuje výchova pracovní, výtvarná, rodinná, občanská, pohybová, hudební... Mluví se také o výchově duchovní, náboženské. Ale tu už my dospělí nechápeme tak jednoznačně jako jiné výchovy. Někteří rodiče při tomto tématu znejistí, někteří kategoricky odmítají: "My chceme dítěti umožnit naprostě svobodné rozhodnutí. Nebudeme je ničím ovlivňovat. Ať se později rozhodne sami."

Je to snaha o objektivitu, respektování svobody dítěte...? Záporný vztah k náboženství u rodičů samých nebo obavy, že bychom si i my dospělí museli nejdříve něco ujasnit...? Nevím. Možná hlavně ta snaha neovlivňovat dítě. Domníváme se, že lze uskutečňovat vůbec nějakou výchovu bez výchozích názorů, bez určitých zásad? A i kdybychom své dítě vůbec neovlivnili, jsme si jisti, že je neovlivní místo nás někdo jiný, a nevhodně? A že se samo nepřipravené rozhodne správně?

Domluvme se nejdříve na tom, co rozumíme pod pojmem náboženská výchova. V náboženství jde o Pána Boha. Samo slovo nám to říká. A tady je podstata. Jde o výchovné působení, které má nás – malé nebo velké lidé – shromáždit kolem Pána Boha.

Poznávání Stvořitele je poznáním, které jsou rodiče dlužni svému dítěti ještě přede všemi ostatními informacemi i výchovnými požadavky. I nad rodiči existuje ještě vyšší jistota a autorita, na které můžeme být v důvěře závislí my všichni. I rodiče někoho poslouchají. (Cetli jste asi o tom s dětmi v Karafiátovy Broučcích.) Když si toho dítě všimne, pomůže mu tato skutečnost vyvážit častou destabilitu naší lidské výchovy.

Bojíme se, že dítě nesprávně ovlivníme, že mu nadiktujeme náboženství, vybereme za ně? Není však horší pustit ho do světa bez doprovodu?

"Z lidského hlediska je život všem neznámou stezkou, kterou vzhledem ke svým hlubším zkušenostem kráčíme každý sám. Zádná lidská bytost nemůže plně vniknout do našeho vnitřního života. I dítě jde cestou, na které si dříve nebo později musí samo zvolit směr, samo si určující cíl života ve věčnosti. Jak vážně bychom se měli snažit o to, abychom včas obrátili jeho důvěru k jistému průvodci a pomocníku." (E. G. Whiteová, Výchova)

Některé děti se stávají ateisty "proti své vůli", prostě také si to nevybraly. Je jisté, že Bůh nachází cestu k člověku v jakékoli situaci. Položme si však otázku, kolika "objížděk" a jaké časové ztráty, jakého hledání se může v životě vyvarovat dítě, které

slyšelo o Bohu, který ho má rád a na kterého může spoléhat, pocítilo, že je to pravda, od malíčka si strádalo sily a schopnosti a pak je dává k dispozici cílům, které jsou těchto sil hodny, bylo informováno o tom, co je dobro, i o tom, že je zlo a že ho nelze ignorovat, že je lzeba zaujmout konkrétní postoj a rozhodovat se.

Existuje však i pokřivené náboženství a scestná náboženská výchova. Tam, kde se kvůli formě ztrácí právě Bůh lásky. On totiž osvobozuje a spojuje. Formální náboženství prožívané v jakémkoliv denominaci izoluje a rozděluje, byť bychom ho chápali jako nejvyšší formu kulturního prožitku.

Náboženství hodné toho názvu je prosté, tiché, věrné naslouchání Bohu, jeho slibům i požadavkům. Je to úplné spolehlivití na silného Otce. Je to seznámení se s jeho Synem, Ježíšem Kristem, který nebyl filozof, ale právě jako Syn svého Otce a přišel nám o Něm – Neviditelném a Nepochopitelném – podat dostačující a pochopitelné svědecství.

Náboženství není známkovatelný předmět. Je to společné dobroříství viry rodičů a dětí. Život s Kristem v Bohu, a proto také s lidmi. Protože Bůh nejen stvořil, chrání, dává moudrost, ale především miluje člověka. Má plán pro naš život. Nabízí nám ruku, chce jít s námi. Ale pak se musíme držet, protože cesta je někdy zlá. Jenže – s ním lze dojít.

Přejí vám odvahu víry. Pokud jste ještě nezačali, staňte se dětmi Božími a pro své děti učiteli, kteří vedou k Bohu. Jiné cesty vám nedoporučuji.

Abeceda

„že budu psát o slovu „sám“. Když dojde v naší abecedě na písmeno s, jsou všechny zádovány. Říká jsem si: „Našli něco pocházejícího a hercůho pro všechny, kdo se cítí být sami.“ Pak příšlo leto. Veselé, zářivé, plné slunce a bezstarostnosti. Snad by bylo lepší psát o smíchu.“ Vzdal jsem. Pak se ale stalo něco, co jsem neplánoval. Už dvoje, ne, třetí, ne, čtvrté, něco, co bylo mnohem méně příjemné. Ne, radostí proslaveného leta, zůstal jsem sám. Ne, nikdo z blízkých mi neumírá. Manželka ode mně odešla. Jen vzdorností mým vlastním včinům je zmizela. Vaječnou jsem zůstal sám.

... sám

„Já jsem, já sám“ bránil jsem se jako triky, když mi kominku navlekala a punčocháče.

„Už se těm až budu sám.“ prohlašoval jsem před kamarády, když možná otec s přísným výrazem ve tváři dal zase desetičírunutou halasu.

A tak jsem to leto zůstal sám. Vocička sám. Tak sám, že jsem neměl komutaci, jak jsem malo rád sám – sám, uprostřed toulky lidí, sám se všem nevyženeším v problému.

Cesta sám životě plete me po my. Snad proto, že máme jen ta slova. Rádi bych svou muhu po samostatnosti „já sám“ vyměněl za pevný stisk ruky, své volání po rezavískosti – až budu sám, za nekolik hodin s tátou, který kromě slov umí i v pravou chvíli pomocí svého nepřilepnění být sám... Ale, a tady už spěchám s potřebou zpovídou o všechny, kdo se cítí být sám, bez samoty byc by se nevědomi, že nemohu být sám: „Skládám naději v Hospodaře, moždu se v něho nedělají skvoka, čekám na jeho sava.“ (130,5)

Každý, kdo nechce sám, nemůže být sám, čeká.

Bude až hodně záležet na tom, na co čeká. Veškeré jste napovídá, že komu se upřímo mě ceká. S rozdíl vyznávám, že ještě to této, zároveň, prosluněné, tehdy se čeká. Nikolž zvuku libovlné hudby, nikolž davy zazářeném strážící promluvou kazatele, snad jsem se dokázal prové pro tu somotu. V samotě je člověk citlivější na hlas Boha, který chce být motivem našeho čekání – na Boha. Ne, nedá se žít ze zkušeností předechných každými milými nedá se žít ze zážitků mých deset let. Potrebujeme vše novou vlastní zkušenosť s Bohem. A to je to nejdůležitější, co jsem všem, kdo jsou sám, chci říct.

Ne, že bych toužil po samotě, ale až zase jednou zůstanu sám, budu s napětím čekat, protože právě tehdy (tedy už to vám určitě), se dějí zátraky.

Zasedání Biblické společnosti

Šíření Božího slova v přítomnosti i v blízké budoucnosti bylo v pořadí seminářního rokování a zároveň slavnostního shromáždění, které ve dnech 26. a 27. října 1991 připravila Československá biblická společnost s Katolickým biblickým dílem v ČSFR. Vedle domácích členů biblických společností jakož i členů překladatelských komisi v Čechách i na Slovensku se těchto shromáždění účastnilo několik významných pracovníků Spojených biblických společností.

Účastníky přivítal a představil dr. J. Lukl, tajemník Biblické společnosti v ČSFR. Prof. dr. M. Blömluvil o počátcích práce na českém ekumenickém překladu Starého zákona a o přetlumocení Nového zákona referoval prof. dr. P. Pokorný, CSc. Stručnou zprávu o práci na ekumenickém překladu Pisma do slovenštiny podali ing. O. Kušnierzík a Š. Piecka. Generální tajemník Spojených biblických společností dr. J. D. Erickson a G. Sierstad objasnili význam a poslání biblických společností.

Slavnostního shromáždění v neděli odpoledne se zúčastnili někteří věřící z různých křesťanských církví. Uměleckým zpestřením celého programu byly přednesy náboženských skladeb mužského sboru z Církve bratrské a mládeže z Církve adventistů s. d., jakož i sólové skladby v podání J. Tůmy (varhany) a C. Pavlika (housle). Slavnostní shromáždění bylo ukončeno společným zpěvem, modlitbami a požehnáním.

Věříme, že šíření Pisma je Boží dílo a jako takové zůstává v centru našeho zájmu. Podporovali jsme ho modlitebně i finančně v minulosti a hodláme v tom z Boží milosti pokračovat i nadále.

Augustin Štefanec

SSSR: "Potřebujeme Desatero Božích příkázání"

» V Sovětském svazu se dnes všeobecně zdůrazňuje vliv kladných hodnot křesťanského náboženství na společenský život člověka. Tuto myšlenku propagují i noviny. Kulturní noviny "Literaturnaja gazeta" začaly v lednu s uveřejňováním sérii článků o Desateru Božích příkázání jako mravní základní lidské společnosti. Každý týden překládají jedno z příkázání a široce ho rozebírají.

Série článků nazvaných "Desky zákona" má v úvodu zajímavou myšlenku: "Nemůžeme dále žít tak, jak jsme byli vedeni dosud. Nemůžeme ignorovat bibli a její rady. Nemůžeme být lhostejní k tomu, zda zůstaneme němymi otroky, kteří se slepě podřizují každému, kdo by chtěl s d'abelským úsměvem vlnit nás jménem."

Klinové pismo na válečku z doby Abrahama

» Na území dnešní Palestiny přibližně v době, kdy žil Abraham, se psalo klinovým písmem na hliněné tabulky nebo na válečky. Senzací nejen pro archeology bylo rozluštění klinového písma psaného na jednom z takových válečků. Popsaný váleček byl nalezen v izraelském městě Hazor. Pochází z doby 4 000 let př. Kr., tedy z doby Abrahama a Izáka, jak potvrdil archeolog Amon Ben Tor izraelským novinám "Haaretz" ze 7.8.1991. Tento rozluštěný nález vrhá nové světlo na dobu, o které kromě biblických zpráv nemáme žádné historické prameny.

Na válečku jsou záznamy 19 jmen obyvatel města, kteří byli dlužni peníze. Společně dlužili tito obyvatelé městu obnos na tehdejší dobu velmi vysoký, půl kilogramu stříbra. Zvlášť důležitý je jmenný seznam, protože ukazuje na hospodářskou situaci města a podává informace o původu jeho obyvatel. Město Hazor bylo tenkrát osídleno západosemitským obyvatelstvem, hlavně Amority, kromě nich i indoevropskými obyvateli. Ben Tor doufá, že při dalších vykopávkách odkryjí i archiv opředený pověstmi, který zatím hledají marně.

Ostrá kritika na adresu Ekumenické rady církví

» Oficiální církevní časopis srbské pravoslavné církve "Pravoslavlje" ostře kritizuje Ekumenickou radu církví, ke které náleží na 300 protestantských, anglikánských a pravoslavných církví z celého světa. Církevní časopis vyjadřuje naději, že pravoslavné církve opuštějí Ekumenickou radu církví co nejdříve, protože vede k "novému Babylonu", má snahu odstranit všechny věroučné rozdíly a vytvořit jedno univerzální světové náboženství.

Angličtí biskupové jsou pro křest dětí věřících rodičů

» Více biskupů anglikánské církve v Anglii chce zaujmout nový přístup ke křtu dětí. Dosud křtili děti všech příslušníků církve. Londýnské noviny "Sunday Times" přináší zprávu, že anglikánskí biskupové chtějí k církevnímu právu prosadit dodatek, kterým se kněžím zakazuje ve věci křtu vyhovět komukoli podle jeho přání. Část biskupů zastává názor, že je vhodné křtit děti jen těch rodičů, kteří opravdu věří a svou víru prokazují v životě. Kromě toho rodiče mají projít náboženskou přípravou.

Téma "křest" má být probráno na příštím Generálním synodu církve. Ale jak dál píší "Sunday Times", arcibiskup z Canterbury tento nový přístup ke křtu dětí odkládá. Myšlenka náboženské přípravy rodičů před křtem dětí se však stále šíří, protože mnozí rodičové jsou příslušníky církve jen formálně. Třetina rodičů se domnívá, že jejich děti se stanou křesťany pouhým křtem. Ignorují přitom skutečnost, že k tomu je třeba i víra. Počet dětí, které byly ve Velké Británii pokřtěny před padesáti lety, činil 70 procent, dnes klesl počet pokřtěných dětí na 29 procent.

Kolik je dnes adventistů?

» Současný stav členů církve adventistů ve světě je přibližně sedm milionů. Podle prognóz růstu církve se předpokládá, že do roku 2000 se počet členů zdvojnásobí. V posledních pěti letech se připojilo k adventistům na dva a půl milionů lidí. V této době se vytvořilo na světě 5 500 nových sborů. Do konce druhého tisíciletí má být na světě každý druhý den založen nový sbor. Souhrnně chodí k bohoslužbám osmnáct milionů pravidelných návštěvníků ve 190 zemích světa. □

Zítra znovu a jinak

Známost, manželství, rodičovství.

Každá oblast rodinného života může být obohatující a krásná. Knihu představuje model manželství, který skutečně funguje.

Autorka je šťastně provdaná žena – odbornice v oblasti rodinného poslání. Vystupuje v americké televizi, přednáší v rozhlasu a je odborným řečníkem na různých sympozích.

Cena 24,-

Nancy Van Peltová

Zítra znovu a jinak

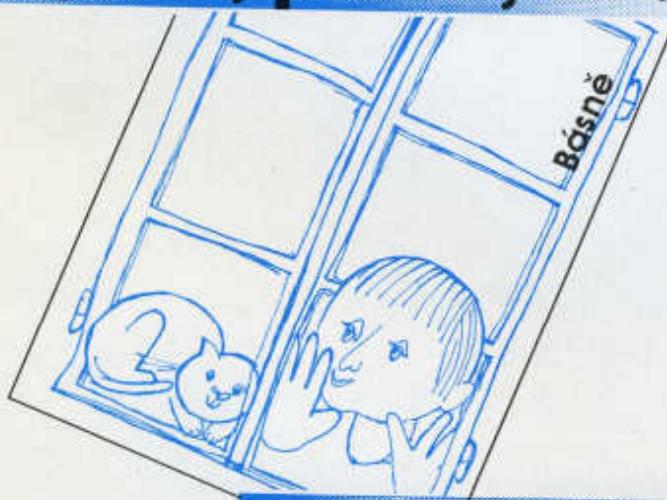
štastnou rodinu

Nancy Van Peltová

Jaro, léto, podzim, zima

Básně

Věra Gajdošková

Dodávka publikace je očekávána v měsíci březnu

Jaká nás čeká budoucnost?

?

To není jen otázka naší Země, ale také
otázka našeho osobního rozhodnutí.

Budoucnost každého člověka závisí na tom,
jak odpoví na velkou Boží nabídku
– nového začátku,
nového života na nové zemi.